Forum Antroposofi

NR 4 2014

4–5
Notiser

6–10
Essäer
Övervinnandet av klyftan
Julens ljus
Tal: Det sanna överflödet

10–15
Krönikor
Livsstilens betydelse
Debatt om ekologi
Om färgernas födelsedagskalas
Tisdagsgruppen
Återblick eurytmikurs

16–17
Bilduppslaget

18–20
Krönikor
Stor eurytmifest
Att vårda barnets minnesförmåga

21–23
Levnadsteckning
Goetheanum som fokuspunkt
Bokanmälningar
Till alla medlemmar
Medlemskap

24–26
Kalendarium för:
Fria Högskolan för Antroposofi
Antroposofiska Sällskapet

27

Protokoll från höstmöte

28-29
Kalendarium för:
Stockholm & Norrköping

32
Bildberättelse

Det allmänt mänskliga

Dick Tibbling & Mats-Ola Ohlsson

Människan betecknar sig själv med ordet ”jag” och upplever sig som ett eget väsen, skiljt från andra individer som också betecknar sig som ”jag”.

Var och en utgör en egen värld, en egen avgränsad personlighet.

Vi lever i en tid då individen blir alltmer ställd på sig själv i sitt sökande efter identitet och där kravet ställs på att uttrycka ett eget omdöme i en alltmer komplex och oöverskådlig verklighet. Samtidigt finns det en längtan att nå utöver den egna personlighetens gränser och uppleva gemenskap med andra.

Upplevelser av gemenskap kan t.ex. uppstå genom tillhörigheten till en bestämd nation, en särskild etnisk gruppering, ett släktsammanhang eller genom att dela intresse för något.

Människan får på så sätt möjlighet att uppleva sig själv som del av något större, som en del av ett gruppsammanhang som lindrar jagets ensamhet.

Finns det någon annan förbindelse mellan de enskilda individerna än olika gruppsammanhang, som visserligen skapar möjlighet till gemenskap, men på samma gång utestänger dem, som inte ingår i sammanhanget?

Finns det något i människosjälen som kan upphäva subjektets isolering ochingå en real förbindelse med en annan individ?

Den antroposofiska forskningen visar att denna möjlighet finns och att det på ett djupare plan existerar en hemlighetsfull förbindelse mellan varje människa på jorden.

Genom en fördjupad jagupplevelse finns möjligheten att nå fram till ett medvetande som överskrider det enskilda subjektets gränser.

Denna medvetenhetsnivå innebär en utvidgad jagupplevelse och kan karaktäriseras som en upplevelse av ”jag är”. Det innebär en jagupplevelse som på samma gång är ett uttryck för det mest individuella och samtidigt det mest allmänt mänskliga.

Bortom de olika personligheternas namn finns ett annat ”namn” som är uttryck för mänsklighetens gemensamma väsen.

”Jag är”, är det namn som är gemensamt för alla individer. Det ”allmänt mänskliga” är en tematik som har varit aktuell på senare tid i det Allmänna Antroposofiska Sällskapet vid Goetheanum[1].

Vilka möjligheter finns för antroposofin att finnas till för alla människor? I principerna för Allmänna Antroposofiska Sällskapet som antogs i samband med dess nygrundande 1923/24, sägs att medlem kan var och en bli oberoende av *”nation, samhällsställning, religion, vetenskaplig eller konstnärlig övertygelse”*.

Rudolf Steiner valde att, just innan själva grundandet, ändra namnet till Allmänna Antroposofiska Sällskapet. Till dess fanns idén att det skulle ha namnet Internationella Antroposofiska Sällskapet. Ordet internationell leder till att tänka på nationer som samverkar, men som också kan motverka varandra utifrån nationalism.

Ordet ”allmänna” visar just på något som går utöver gränser av alla slag och som kan visa hän mot ett nytt medvetande om alla människors lika värde och rätt till en människovärdig tillvaro.

Den antroposofiska människokunskapen ger utvidgade perspektiv på vad det innebär att vara människa. Det allmänt mänskliga går som ett stråk genom de olika yttringarna av praktisk antroposofi såsom Waldorfpedagogik, antroposofisk medicin, biodynamisk odling osv.

Genom det antroposofiska perspektivet kan krafter väckas som ger möjligheter att säga ja till världen, att uppleva det gemensamma som döljs bakom gränser, olikheter och differentieringar.

1. Säte för Allmänna Antroposofiska sällskapet, Dornach, Schweiz

Professur för antroposofi

Ny professur vid Alanushögskolan

Wolf Ulrich Klünker, en renommerad antroposofisk författare och föredragshållare, har blivit utnämnd till professor vid Alanushögskolan.

Vid Alanushögskolan i Alfter nära Bonn har den första professuren för antroposofi nyinrättats. Högskolan, som av antroposofiska kritiker ofta beskylls för att ”intellektualisera” och urvattna antroposofin, har därmed lyckats med en äkta kupp. Ty att inrätta ett lärosäte för antroposofi förefaller verkligen vara allt annat än att gömma de egna andliga rötterna – något som Alanus med jämna mellanrum beskylls för.

Med dr.dr. Wolf-Ulrich Klünker – han har dubbla doktorsgrader inom områdena teologi och socialpedagogik – besattes dessutom lärostolen med någon som sedan åratal står för ett anspråksfullt och fördjupande antroposofiskt arbete och som därigenom har ett gott rykte som författare och föredragshållare inom antroposofiska kretsar. Förutom detta var Klünker till nyligen styrelsemedlem i det Tyska Antroposofiska Sällskapet.

”Med Wolf-Ulrich Klünker har vi fått en kollega som stärker högskolans antroposofiska profil – både på en hög vetenskaplig nivå och med en tydlig relation till praktiken, som är präglad av en mångårig erfarenhet” sa Alanushögskolans rektor da Veiga i sin kommentar till utnämningen. ”Professor Klünker understöder med sitt arbete ett tidsmässigt förhållningssätt till Rudolf Steiners idéer”, tillade professor Jost Schieren, som leder fackområdet bildningsvetenskap. På det sättet bidrar Klünker till vidareutvecklingen av antroposofin och gör den rustad för framtiden. ”Just detta är mycket angeläget inom fackområdet”, sa Schieren vidare.

Klünker själv karakteriserade sin strävan som ”att utarbeta den antroposofiska vetenskapens intention inom sin grundares verk och i anknytning till detta fokusera på centralfrågan efter en vetenskapligt diskurskompetent och människokunskapsmässig antroposofi som för vidare in i 2000-talet. Med denna inriktning ter sig professuren säkert unik i världen”, avslutade den nybakade professorn.

Från nätsidan: info3 Anthroposophie im Dialog, www.info3-magazin.de. Skriven av Jens Heisterkamp 12 november 2014. Översättning: GN.

Söderköpings Waldorfskola i topp

Från tidningen Folkbladet

Nyligen släppte Skolinspektionen en rapport som bland annat betonar vikten av en skolas ledning, organisation och målbild som avgörande för kunskapsresultat. Och i en statsvetenskaplig uppsats hamnar just Söderköpings Waldorfskola i topp när det gäller just pedagogiskt och socialt klimat i skolan (PESOK).

PESOK är en indikator på hur samordnad och samförstådd skolorganisationen är, samt hur regler för det sociala klimatet bidrar till att skapa en god studiero. I uppsatsen kunde författaren påvisa att meritvärde av betyg, andel elever som når

lärandemål i alla ämnen samt genomsnittligt betyg på de nationella proven berodde mycket på PESOK.

”Därför är det helt fantastiskt att vi ligger högst i Sverige i undersökningen”, säger rektor Helena Selsfors.

Författaren till uppsatsen har tittat på de enkätsvar som elever och lärare gett i Skolinspektionens enkäter som förra årets skickades ut till 73 slumpmässigt valda skolor i Sverige, och som ligger till grund för PESOK. Däribland Söderköpings Waldorfskola.

Nästa vecka blir det till att fira topplaceringen.

Folkbladet.se. GN.

Constanza Kaliks

Nominerad till styrelsen

Styrelsen vid Goetheanum gläder sig över att kunna meddela att Constanza Kaliks har blivit nominerad till ny styrelsemedlem i Allmänna Antroposofiska Sällskapet. Goetheanumledningen mottog tacksamt nomineringsförslaget. Även generalsekreterarkretsen bekräftade detta 7 november 2014. Vid det kommande årsmötet 2015 kommer Constanza Kaliks att föreslås som ny styrelsemedlem för medlemskapet. Sedan 2012 är hon ledare för Ungdomssektionen. Constanza Kaliks är född i Chile och uppvuxen i Brasilien. Efter studier i matematik i Sao Paulo och vid lärarseminariet vid Goetheanum var hon under 19 år lärare i matematik i högstadiet vid Rudolf Steinerskolan i Sao Paulo och undervisade vid lärarseminariet på samma ort. Hon promoverade med utmärkt betyg över Nicolaus Cusanus augusti 2014.

ur Das Goetheanum nr 46 2014. GN.

Miljöstipendium

Från hemsidan Region Skåne

Region Skånes miljöstipendium 2014 tilldelas ”Hållbara Hardeberga”, ett samarbete mellan Lunds Waldorfsskola, Råby biogrönt och odlingskooperativet Concrete farming. Parterna har på skolans mark odlat ekologisk mat som använts i skolköket. Odlingarna har även fungerat som ett pedagogiskt verktyg för eleverna genom att visa på aktiv handling och lärande om hållbar utveckling.

Källa: www.utveckling.skane.se. JH.

Övervinnandet av klyftan mellan medvetande och liv

Bodo von Plato

Med ”den finkänsliga förståelsen” inleddes en serie i Forum som söker stimulera en bearbetning av fixerade föreställningar om antroposofi. I detta nummer har turen kommit till Bodo von Plato som i sin text om meditation utifrån en antroposofisk horisont väver in omkretsjagets betydelse för sammanhanget. Meditation som verksamhetsfält och som förutsättning för en fredskultur i vår tid framstår här i oväntad vidd.

Bodo von Plato är styrelsemedlem i Allmänna Antroposofiska Sällskapet vid Goetheanum.

1.

Krig och fred hör till människan. De hörde och hör till livet, det mellanmänskliga. Alla samhällen, kulturer och civilisationer känner till dem. Men krig och fred existerar på lika många sätt som det finns olika platser, tidsepoker och människor. De bestäms helt utifrån hur vi människor känner och tänker, utifrån vad vi vill och kan, vartill vi är beredda och vartill vi inte är beredda. Livet i krig och fred – om man kan benämna det så – är i denna betydelse beroende av vårt medvetande. Det mänskliga medvetandet bestämmer krig och fred, från den minsta meningsskiljaktighet till de stora epokgörande krigen; från kärleken mellan två människor, via förståelse och bejakande av varandra främmande gemenskaper, till globala solidaritetshandlingar, de allmänna mänskliga rättigheterna eller internationella institutioner vars uppdrag är världsfred. Krig och fred är beroende av medvetandet – och de präglar å sin sida mänskligt, mellanmänskligt och allmänmänskligt medvetande.

Den ena gången dominerar livet medvetandet, den andra gången är det omvänt. Så utgick exempelvis krig och fred i den gamla indiska kulturen eller under Antiken mycket mer från levnadsförhållanden och förde till medvetandeförändringar, medan det idag till övervägande del förhåller sig omvänt.

Slutligen kan även själva förhållandet mellan medvetande och liv betraktas ur detta perspektiv. De kan bekämpa varandra. När medvetandet tränger tillbaka livet snör det in det i spanska stövlar, rationaliserande, psykologiserande och virtuellt omvandlande. Däremot när livet bedövar medvetandet, ger det ingen plats för frågande reflektion, för mångskiktat eller motsägelsefullt kännande, för klart och självmedvetet handlande. I samma mån som denna strid framstår som naturlig, utgör fred och vänskap mellan medvetande och liv den vackraste frukten av en inre kultur, det som kännetecknar öppna (Karl Popper) eller estetiska (Friedrich Schiller) samhällen.

Några år innan det första världskrigets utbrott, då de europeiska konflikterna skulle störta en hel värld i elände, skildrade Rudolf Steiner hur fred bland människor endast kan få fäste genom en individuell inre kultur. ”Det handlar om att länka striden från det yttre och föra in den i människans inre. [...] Avleda striden i yttervärlden och föra den till en harmonisering av människans inre krafter - så kan vi även uttrycka mänsklighetsutvecklingens framåtskridande.” (4 juli 1909, GA112, s 208).

2.

Hur kan harmoniseringen av de inre krafterna – som ett omlänkande av striden som förs i yttervärlden – se ut och vilken roll spelar förhållandet mellan medvetande och liv i denna process? Inför en sådan fråga blir ett grunddrag i antroposofiska metoder för inre, spirituell utveckling tydligt, nämligen att sammanföra tidigare separerade element. I det förgångna krävdes av den som sökte spirituell skolning distans till det yttre livet. att Man skulle dra sig tillbaka från sitt vanliga liv för att fullt kunna ägna sig

åt en inre, själslig och andlig utveckling. För den som levde det vanliga världsliga livet var mysterievägen utesluten. Det fanns enstaka undantag, som exempelvis i det andliga ridderskapet. Denna separation tog hänsyn till att det finns två olika vägar för att uppnå mognad enligt individualprincipen inom mänsklighetsutvecklingens förlopp. Det som vi vanligtvis förnimmer som ”jag” lever i det inre och manifesterar sig i mina själskrafter, i mina känslor, min kunskapssträvan, i försöken till medveten livsföring och i en självuppfostran, där jag bemödar mig om en autonom förvandling. Detta ”centrala själv” är medvetandepräglat. En annan instans, som till att börja med förnimms mindre som själv eller jag, lever i omkretsen, den bildar mig liksom utifrån, den tycks komma mig till mötes från världen, som händelser eller möten, i utmaningar, frågor och förlopp som skenbart inte alls tycks utgå från mig själv. Och ändå är det jag som upplever allt detta som ingen annan upplever just så. Detta ”perifera jag”, om man kan kalla det så, är bestämt av liv och öde, är världspräglat.

Ju mer individuella och självmedvetna vi blir som människor, desto mer stegras aningen om det vishetsfulla och goda i det livs- och världsbestämda självet. Ju tydligare gränserna och de livsfientliga följderna av medvetandet blir synliga, desto mer inträngande blir längtan efter ett rimligt förhållande dem emellan. En spiritualitet mitt i vardagen – en vardag i mysterieljus – åtrår människor som upplever avgrundsskillnaden mellan det inre och det yttre, mellan jag och värld, och som samtidigt upptäcker eller anar sitt ansvar för världen och sig själva. Därvid handlar det inte om en odifferentierad blandning av vardagligt levd verklighet och medveten inre kultur, utan istället om ett vaket och sensibelt genomträngande av medvetande och liv. Det lönar sig bli uppmärksam på att det här *till att börja med* inte råder förhållanden som gör det möjligt att genom medveten självuppfostran nå omedelbart eller viljemässigt inflytande över den levda verkligheten. Ty allt som uppnås genom medveten insikt och viljeinsats kan i sin nödvändiga begränsning, provisoriska karaktär och ofullständighet aldrig göra rättvisa åt komplexiteten hos det verkligt levande och än mindre hos det ödesmässiga. Avsiktslöshet och frihetlighet är särskilt i början av självuppfostran garanter för människovärdig utveckling.

3.

Till att börja med är det meningsfullt att förlägga skolningselementen till särskilda stunder vid sidan om och utanför det vardagliga livet. I dessa särskilda stunder fokuserar man emellertid på levda verkligheter. Medvetandekrafter skickas alltså inte in i livet, utan livselement tas upp i medvetandet. De så kallade sex biövningarna är utpräglade exempel på medvetandestyrd övningsverksamhet i denna bemärkelse. Koncentration, initiativ och jämnmod, positivitet och fördomsfrihet, liksom sammanfattningen av dessa egenskaper, syftar direkt till en ”harmonisering av de inre krafterna”. Om de däremot lyfts direkt in i vardagen åstadkommer de skada. I egenskap av medvetandeakter som syftar till en förändring av det inre självet, kan de såväl verka störande på det levande sociala livet och det sakliga arbetet liksom även förhindra verkliga ödessituationer och ett motsvarande handlande. I korthet: de undergräver min autenticitet därigenom att jag drar mig tillbaka i mitt övande inre och inte ställer mig till förfogande – med all min ofullkomlighet och tillfällighet – i den givna livssituationen. Jag placerar inte in mig som närvarande människa mitt i livet utan isolerar mig från världen. I isolationen konstruerar jag mig en inre värld som töms på innehåll och utifrån vilken jag, skenbart upplyst eller överhuvudtaget förefallande suverän, aldrig kan göra förhållandena rättvisa. Den givna dualismen mellan jag och värld polariserar sig till egoitet respektive världsförlust. Jag förlorar mig i illusion gällande kunskap och främlingskap gällande livet, precis så som den kategoriskt övningsovillige snabbt förirrar sig i illusion gällande livet och främlingskap gällande kunskap.

I särskilda stunder, fjärran från att vara ianspråktagen av livet, låter jag medvetet förd genom de sex biövningarna, faktiska dags- och livshändelser åter leva upp. Jag återskapar dem så som de var i livet, är eller kommer att vara, ur egen vilja på nytt i det inre. Nu är det läge att inför händelserna öva upp förmågan att bilda tyngdpunkter av uppmärksamhet. I koncentrationen sker det genom en förstärkning av uppmärksamheten på ett tänkande riktat mot ett föremål eller förlopp ur livet – inte genom lönlösa försök att åter och åter utplåna det som oavsiktligt tränger sig på medvetandet. I jämnmodsövningen sker det genom förstärkning av känslor med samtidig uppmärksamhet på deras beskaffenhet, hur de inträder och avlägsnar sig, och framförallt på deras uttryck – inte genom bedövning av förnimmelser och känslor. Liknande gäller för de andra tre egenskaperna: initiativ, positivitet och fördomsfrihet. I den sjätte övningen, sammanförandet av de fem föregående, söker jag i övningarna efter en menings-

> Arbetsriktningen är aldrig negativ, aldrig riktad mot något, utan den handlar alltid om klargöranden, stimulering, intensifiering – dvs. om bildandet av ett ”rikt inre liv”.

full jämvikt som motsvarar min livs- och medvetandesituation. Arbetsriktningen är aldrig negativ, aldrig riktad mot något, utan den handlar alltid om klargöranden, stimulering, intensifiering – dvs. om bildandet av ett ”rikt inre liv” (Steiner).

Och följderna för livet? Jag behöver inte påverka något . Att här vilja något medvetet och riktat vore åter att med otillräckliga medvetanderesurser begå ett ingrepp i visheten hos livet och hos det ödesmässiga omkretsjaget. Frukterna av denna övningsverksamhet är mycket mer något som jag kommer att ta emot. Ur och i världen kommer konsekvenserna av mina inre förehavanden mig tillmötes. Livssituatuationer kommer att uppstå då jag utan att drabbas av inre kramp kommer att kunna vara mer koncentrerad, utan aktivism vara mer initiativrik, utan likgiltighet mer jämnmodig i mötet med en människa eller en sak. Livet blir till en orientering då de själskrafter som vårdats i stillhet börjar inverka på det område där ödet genom dem långsamt förvandlas. Den medvetna själsövningen tycks bli desto mer meningsfullt verksam i livet ju mer beslutsamt dess medvetet avsedda inflytande undviks.

4.

En annan och kanske mindre bekant form av inre praxis – de så kallade fyra grundläggande eller allmänna reglerna för esoterisk skolning (GA245, s 22ff, idag GA267, s 63ff) – kan inte så skarpt särskiljas och separeras från livet som fallet är med biövningarna. För det första handlar det om en noga prövning av alla föreställningar som lever i min själ; för det andra om en utvidgning av mina föreställningar; för det tredje om att kultivera sympati och antipati till önskelöshet i alla kunskapsfrågor; för det fjärde slutligen om att undvika fruktan inför det skenbart abstrakta. Det handlar om regler, inte längre om övningar. De övas alltså inte vid särskilda stunder, utan från tid till annan besinnar jag dem och ser hur det står till med dem i mitt liv. Vilka föreställningar lever i min själ, vars ursprung, giltighet eller verklighetsanknytning jag inte alls känner till, inte ifrågasätter, inte prövar? Eller hur inskränkta är mina sedan länge oförändrade föreställningar om exempelvis krigsutbrottet 1914? Hög tid att utvidga dessa och hitta nya infallsvinklar! Och liknande gäller för de sistnämnda två reglerna. Liksom biövningarna regelbundet sysselsätter medvetandet i uttalat särskilda stunder och sedan immanent förändrar livet, så bildar reglerna snarare en ständig medvetandebakgrund till det som sker i livet. De följer så att säga med. Jag sätter dem sedan ibland i förgrunden för att mäta och bedöma det levda mot dem. Jag söker korrektur gällande reglerna medan jag gällande biövningarna söker intensifiering. Överför jag exempelvis ett oprövat övertaget omdöme till en tredje person, så kommer jag inte längre låta det vara ogjort. I samband med det reflekterade ögonblicket hos den första regeln kommer mitt behov och min förmåga växa så att jag i liknande framtida situationer kan hålla inne överförandet av ett oprövat omdöme eller helt avstå från överförande. Liknande gäller för de andra tre reglerna. Genom deras närvaro i medvetandet förändras umgänget med livet och med det idag så förhärskande föreställningslivet. Medvetandet förhåller sig här inte längre övande utan i återkommande självreflektion till livet, till världen och till sig själv. I den praxis som hör till dessa regler modifieras livet mer direkt genom medvetandet, och de båda kommer varandra närmare i detta förlopp.

5.

Som ett tredje motiv i en fredspraxis genom harmonisering av de inre krafterna vill jag nämna själshållningarna vördnad och ödmjukhet. Här handlar det om egenskaper som varken kan övas eller regleras. De är livsgåvor som grundläggande förvandlar medvetandet. De kommer oss till mötes från världen, från omkretsjaget. De undandrar sig ett medvetet handhavande, de finns eller finns inte – visst är de möjliga att utveckla, men då i tidsliga dimensioner som är lika vittgående som krafterna i vördnad och ödmjukhet är djupgående. Nog kan jag röra mig mot dem, tillmäta dem uppmärksamhet och värde, framförallt kan jag i livet självt lära mig att de kan bli portar till ett liv i människovärdigt öppet meningsfinnande. Genom beskedlighet och mottaglighet gentemot dem, inte genom att kräva dem av mig eller andra, kan deras förvandlingskraft i livet, och framförallt i medvetandet, bli verksam. De förblir trots allt ödesbetingade då deras anlag ligger i tidig barndom, ja kanske ännu mer i de förgångna förutsättningarna för min nuvarande tillvaro.

Sammantaget skisserar dessa sex övningar, fyra regler och två hållningar tolv verksamhetsfält för en inre kultur som förmår skapa fred. De blir till verksamma moment i ett samtal mellan liv och medvetande som leder till en harmonisering av de inre krafterna. Detta samtal tjänar å ena sidan en större omedelbarhet i mitt möte med livet; å andra sidan bildar det ett inre rum där, genom meditation, en omedelbarhet blir möjlig i mötet med en översinnlig väsensvärld. Den andliga erfarenhet som blir möjlig i ett så beskaffat rum sker, till sin karaktär, inte längre bortom livet utan mitt i det. Denna inre samtalskultur hotas inte av världsförlust, den visar sig mycket mer som ett stillsamt bidrag till övervinnandet av klyftan mellan jag och värld, medvetande och liv, ja mellan andekunskap och livskonst, dessa dualistiska och till sitt väsen stridslystna principer.

Ur Das Goetheanum, nr. 39-40, 2014. Översättning: Tobias Ossmark.

Julens ljus

Wolfgang Held

Årstidshögtiderna har tre ankare. De har en kulturell, spirituell grund, som har sina rötter oftast i förkristen tid, de är förankrade i den egna biografin, har grundlagts i barndomen och de avspeglar, rentav stegrar det, som sker i naturen. Julen firas på Mitraskultens festdag, den obesegrade solens dag – sol invictus – på det personliga planet är julen för det mesta förbunden med de starkaste barndomsminnen och slutligen äger julen rum under tidsperioden med den längsta natten.

Den längsta natten under en månads tid

Den som lite mer noggrant följer tidpunkten när gryning och skymning uppträder, upptäcker att den för den tidigaste skymningen ligger mellan den 6 och 12 december och att solens senaste uppgång på morgonen först äger rum mellan den 29 december och den 6 januari. Jordens elliptiska bana förorsakar att den tidigaste kvällen och den senaste morgonen är förskjutna i förhållande till varandra, kvällen förblir tio dagar före och morgonen tio dagar efter det matematiska vintersolståndet. Kvällen är den tiden på dygnet där i ordets egentliga betydelse allt blir till en fråga. Det är dygnets filosofiska, melankoliska timmar. Däremot vilar en stilla tillförsikt över morgontimmarna, man vaknar ofta med ett företagsamt sinnelag. ”Morgonen kom, bort skrämdes sömnen av dess steg” diktar Goethe om morgonens impulsgivande kraft i en av hans dikter - Zueignung/ Tillägnan.

Genom ytterligare en företeelse i naturen blir tydligt att nattskeendets expansion inte bara handlar om att räkna minuter . Mellan den 6 och 12 december, alltså på kvällen, när osäkerheten är som störst, äger stjärnfallen ur Tvillingarnas stjärnbild rum. Under morgnarna kring nyår, när det är som mörkast, är det Bootiderna, stjärnfallen från norr, som upplyser natten. Nattens bägge sidor, ”kvälls-natten” och ”morgon-natten” får sin accent eller sin förlösning genom stjärnfallen. När solen står som lägst, visar stjärnfallen, alltså det ljus som visar sig i nuet och som på så vis adlar ögonblicket, hela sin rikedom två gånger. Men även stjärnornas ljus har nu sin största utbredning. Under ingen annan årstid sker på himlen en dylik omvälvning från det mörka till det ljusa, som i december. Den som blickar uppåt när det skymt, förmodar moln på himlen, knappt en stjärna syns. För varje timme som går när natten bryter fram, fylls firmamentet med ljusa och allra ljusaste stjärnor. Det börjar med Aldebaran i Tjuren, Castor och Pollux i Tvillingarna, Sirius och Prokyon i den Stora och den Lilla Hunden, Regulus och Betelgeuse i Orion, ett stillsamt fyrverkeri av stjärnljus utspelar sig.

Evighet och ögonblick

Om stjärnfallen representerar nuet, det oåterkalleliga ögonblicket, så tillhör stjärnorna evigheten. Även om deras position kan ha ändrats något har de för 2000 år sedan i princip lyst på samma sätt som idag. Det tredje ljusfenomenet på vintern utgör mittpunkten: från meteorerna har det fått oberäkneligheten och rörligheten, från stjärnorna ro och behärskning, stillhet (ty. Gelassenheit), som Robert Scott uttrycker det. Det är norrskenet som avses. Som inget annat ljusfenomen förmår norrskenet väcka rörligheten och transparensen av en inre ljuserfarenhet till liv, samtidigt som det uppenbarar kraften som vilar i detta inre ljus. ”Ljus är världsalltets agerande”, skriver Novalis. Det är alltså alltets vilja. På en norrskenexpedition gjorde en kvinnlig deltagare en storartad iakttagelse som beskrev denna vilja: det är en vilja som inte har någon intention, som inte är målinriktad, som hittar sin uppfyllelse i blotta varat. Detta vara är fullt av liv och rörelse.

Det man bara känner till genom språk och musik, det sker när man iakttar norrskenet. Man möter en process, uppmärksamheten leds in i tidsströmmen. Många observatörer av norrsken menar sig höra något, ett brus, eller ett klingande. Förmodligen uppstår detta intryck, för att det rör sig om ett ljusfenomen med akustiska, timliga egenskaper. Under jultiden kan man uppleva inre ljuserfarenheter. Det är ett ljus, en ny förståelse, ett ljus som sällan är så ordnat som stjärnorna och som sällan uppenbarar sig så uppfyllt av intentioner som meteorerna. Men det möter en lika transparent och livfullt som norrskenet gör.

Ur Das Goetheanum, nr. 51/52, 2013
Översättning: FN

Det sanna överflödet

En berättelse av Mathias Wais

Det lär ha varit i Ansbach. Kaspar Hauser lär ha hållit ett tal, lika tafatt som angeläget:

”Höga herrar, högaktade damer! Ofattbart mycket har kommit mig till del. Jag fick lära mig latin och hur man handskas med en gaffel. Jag fick bära benkläder i siden. Jag har även lärt mig att frukta Herren, och erhållit lärdom om det rätta beteendet vid kyrkgången, samt lärt mig att på rätt sätt be bordsbönen. Söndagsbakelserna, så ljuvliga! Så fick jag rikligt med gåvor, till synes fattades mig ingenting. Jag fick lära känna era prydliga hem, med de små dukarna på kommoden och med ädla träsniderier på väggarna. Men – ursäkta mig och ta det inte som otacksamhet – mer och mer tänkte jag tillbaka på tiden i den mörka hålan, som om, ja, som om jag skulle sakna den. Leva, ja, det gjorde jag då också, behövde inte ständigt akta på de fina små kopparna och stolarna. Från all er rikedom kom en fläkt emot mig. Och tillsnörd har jag känt mig, tvingad in i alla ting, in i bildningen och in i ett stramt uppförande. Ni har mer än ni behöver. Kanske skulle jag glädja mig för er skull, men är det inte liksom ert fängelse, hela säkerheten, all bråte och alla kuddar?

Och ert överflöd av ting och gods kan inte dölja brister på annat håll. Jag har sett dem, tiggare, fyllon och det resande folket utanför stadens portar. Många kommer långväga ifrån, kan inte fränkiska. Somliga har flytt från furstarnas övervåld. Trasiga kläder, av nöd fårade ansikten. Men märkligt, som om de vore mina bröder och systrar, så känner jag mig förbunden med dem från min fängelsetid. För de söker, de hoppas. De ger inte upp. Det är något som håller dem upprätta, ja som leder dem. Varför har jag, så frågar jag mig, har jag överlevt tiden i fängelset – utan benkläder av siden, utan gräddbakelser varje söndag, ja nästan utan att ha ordets gåva? Ja, ärade herrskapen, för att det också finns en annan sorts överflöd, nådens överflöd, om vilket det talas om i Romarbrevet (Rom. 5,17). Och har Herren inte kungjort, så som det är skrivit i Johannesevangeliet: ’Jag har kommit för att de ska ha liv, ja överflöd av liv’ (Joh. 10,10). Ja, menade han era små mockakoppar? Nej, ty i hans överflöd ligger någonting för framtiden. I det ligger någonting av själva livet och av det som vi en gång kommer att bli. För envar.

Jag har förstått att ’livets överflöd’ är det, som över huvud taget leder oss vidare, det som kan ge oss hopp, som låter oss växa. Jag menar inte detta att fingernaglarna växer, utan det som själen gör. ’Livets överflöd’ är det, som låter oss växa utöver oss, det som leder oss till Herren. Så har jag ofta, även vid söndagssteken, kommit att minnas min oro, så som jag ständigt upplevde den i mitt fängelse. Där fanns faktiskt så mycket. Jag kunde fortfarande växa, långt utöver alla murar. Visst: ord hade jag inga då. Men jag saknade dem inte heller. Jag trodde, vad säger jag: jag visste, innan jag fick kunskap om Herren genom er. Kaspar Hauser i hålan och det resande folket utanför stan är begåvade med detta överflöd. De kan hoppas och de strävar också. Ja, de vet, att förutom de fina tygerna och det allt frommare uppförandet, kan annat sökas .

En sökande vill jag vara. För då är jag i överflödet. Där jag bara har och vet, verkar det förlamande på mig. Men då jag säker är och viss att jag kan dö, söka och hoppas hän mot himlen, som från himlen hit mot mig, kan jag också tacksam vara. Ty Herren, han ger mycken överflöd och liv även till dem som ännu inte riktigt kyrksamma är. Naturligtvis tackar jag er för alla intressanta och härliga ting ni skänkt mig, som ni lärt mig. Men jag ankom i Nürnberg redan med ett annat tack, ett som givetvis inte ryms i ord. Men känt har jag det nog.

Jag hade inget val i mitt fängelse, inte heller när jag sedan släpptes fri, för det ena och det andra blev till av sig självt. Ni har möjligheten – ni kan studera teologi eller medicin, ni kan bli bagare, skräddare eller en vandringsman. Och ändå hör jag er klaga, just de yngre bland er, än är lärarna dåliga, än är bodstäderna det och på en tredje plats kommer att lönerna är usla. Rika är ni på möjligheter – och ändå är ni som förlamade i överflödet. För att det är ägandets överflöd. Livets överflöd skulle ge er tillförsikt och kraft. Med det skulle ni lätt bemästra konsten att vara skräddare, studium teologicum eller ert eget hantverk under vandringsåren. Så är detta brist hos dem som bara har. I allt överflöd fattas ändå själva livet. Men det sanna överflödet är hos oss för inget kan hindra oss i sökandet. Vi kommer aldrig att finna Gud härnere men att vi kan söka honom, det är nåden, och den har vi höstat ur livets överflöd.”

Kaspar Hauser lär ha blivit allt mer upphetsad under sitt tal. En nervläkare lär ha tillkallats.

Ur tidskriften Die Christengemeinschaft 5/2014. FN

MEDICIN

Livsstilens betydelse

Jackie Swartz

Medicinsk avhandling om livsstilens betydelse för att förebygga allergi och stress under tidig barndom.

I slutet av maj i år försvarade läkaren Jackie Swartz en avhandling med titeln *"Allergy, Stress and Sense of Coherence in Families with Children living in accordance with an Anthroposophic Lifestyle"* (Allergi, stress och känslan av sammanhang i barnfamiljer med antroposofisk livsstil). Disputationen var slutet på en 4 årig forskning vid Institutionen för neurovetenskap, avdelningen för barn- och ungdomspsykiatri, i Uppsala. I den stora salen i Universitetshuset sal IX i Uppsala fanns många kända ansikten från Järna som med spänning följde opponenten, Gösta Alvéns frågor och Jackies svar i ord och bild. Lika spända var säkert också Jackies huvudhandledare professor Frank Lindblad och bihandledarna professor emeritus Töres Theorell och överläkaren Johan Alm. Den sista spänningen hos alla närvarande släppte helt först när betygsnämndens ordförande Björn Wrangsjö förmedlade betygsnämndens beslut – disputationen är godkänd!

Bakgrunden till avhandlingen utgick från att flera nationella och internationella studier om samband mellan livsstil och allergi hade visat att barn från familjer med antroposofisk livsstil hade mindre risk att utveckla allergi än barn uppvuxna i familjer med mer konventionell livsstil. Mot bakgrund av dessa resultat och att olika symtom på allergi hos barn har ökat dramatiskt under de senaste decennierna – idag besväras mellan 30-40 % av allergi – har det funnits ett generellt intresse att studera den här barngruppen mer ingående. Studierna hittills hade alla varit retrospektiva, vilket betyder att resultaten aldrig kan visa på ett eventuellt orsakssamband mellan livsstil och allergi utan i bästa fall ett tidssamband. För att kunna fastställa ett orsakssamband krävs prospektiva studier där man följer en grupp barn och under tiden studerar vad och hur de påverkas av sin miljö. Ett omfattande prospektivt projekt ALADDIN *(Assessment of Lifestyle and Allergic Disease During Infancy)* inleddes 2004 med möjlighet att studera olika faktorer i livsstilen som kan påverka allergi. En faktor som blivit allt vanligare att studera i samband med sjukdomar är stress och en primär fråga i avhandlingen var om den minskade risken för allergi hos barn från antroposofiska familjer beror på minskad stress i omgivningen.

Sammanfattningsvis var syftet med avhandlingen att undersöka betydelsen av familjens livsstil i förhållande till allergisk sensibilisering tidigt i barnens liv i relation till psykosociala faktorer och kortisol i saliv som en markör för stress.

Sammanlagt rekryterades 552 familjer under senare delen av mammans graviditet eller då barnet var cirka 1 månad gammalt. En grupp på 330 familjer gick med mellan september 2004 och november 2007, och en annan grupp familjer mellan mars 2008 och januari 2011. Efter diverse avhopp deltog till slut 507 familjer i studien. Familjerna kom antingen från en MVC/BVC med antroposofisk inriktning (Kirstens familjehälsa i Järna eller motsvarande på Rosenlund i Stockholm) eller från vanlig MVC/BVC (Järna VC). Data om miljö- och livsstilsfaktorer samlades in genom frågeformulär och intervjuer. Föräldrarnas förmåga att hantera stress värderades genom svaren på frågeformuläret "Känsla av Sammanhang" (KASAM). Salivprov för analys av kortisol samlades in i hemmen från både föräldrar och barn 3 gånger under en dag – morgon, middag, kväll – då barnen var 6,12 och 24 månader gamla. Blodprov för analys av allergiantikroppar samlades in på respektive MVC/BVC från föräldrar och barn då barnen var 6, 12, 24 och 60 månader gamla.

Alla 507 familjer fyllde i ett frågeformulär när barnet var 2 månader gammalt. Beroende på svaren indelades familjerna i tre livsstilsgrupper; *antroposofisk, delvis antroposofisk och icke-antroposofisk*. Frågorna som besvarades var 1) vilken typ av förskola/skola kommer ert nyfödda barn troligtvis att gå i? 2) Har någon av er föräldrar, oavsett vilken skolform ni har tänkt för ert barn, en antroposofisk livssyn? 3) Är familjens vardagsliv präglat av en antroposofisk livssyn? Föräldrar som svarade waldorfförskola/skola på fråga 1 och ja på fråga 2 och 3 och dessutom gick till en antroposofisk MVC fick tillhöra gruppen med *antroposofisk livsstil*. Familjer som svarade kommunal skola på fråga 1, nej till fråga 2 och 3 och dessutom gick till en vanlig MVC fick tillhöra gruppen med *icke-antroposofisk livsstil*. Familjer med andra kombinationer av svar fick tillhöra gruppen med *delvis antroposofisk livsstil*.

Många livsstilsfaktorer före och under graviditet samt under tidig barndom skilde sig markant åt mellan familjerna, vilket visade att kriterierna för indelningen i olika livsstilsgrupper fyllde sitt syfte. Faktorer som skilde familjerna åt var bl.a. att mammor från antroposofiska familjer åt betydligt mer ekologisk/biodynamisk kost före och under graviditeten och i samband med amning och ammade dessutom längre tid. Bland dessa mammor födde ca 40 % sina barn hemma mot 0 % i övriga grupper och "antroposofbarnen" bar i större utsträckning kläder av ull från topp till tå, både ute och inomhus. Efter amningen fick dessa barn i huvudsak ekologisk/biodynamisk kost och började vaccinera senare och med färre vacciner.

Resultaten av alla analyser visade att barn från antroposofiska familjer hade lägre kortisolnivåer (mindre stressade) jämfört med jämnåriga från familjer med annan livsstil. Det gällde vid alla tre mättillfällen under dagen vid 6 månaders ålder och vid enstaka mättillfällen vid 12 och 24 månaders ålder.

Det fanns ingen skillnad i kortisolnivåer mellan föräldrar med olika livsstilar, vilket talade för att skillnaden i kortisol mellan barngrupperna mer påverkades av olikheter i omgivningen än genetiska faktorer. Även svaren på KASAM gav ingen skillnad mellan de olika livsstilsgrupperna.

Barn från antroposofiska familjer visade redan vid 6 och 12 månaders ålder betydligt minskad risk för allergisk sensibilisering. Skillnaden till övriga familjer höll i sig upp till sista mätningen vid fem års ålder. Den minskade risken berodde delvis på lägre kortisolnivåer (mindre stressade) under första spädbarnsåret.

Barn från familjer med *delvis antroposofisk livsstil* hade också en betydande lägre risk att bli sensibiliserade och utveckla allergi. Det är speciellt intressant då det kan tyda på att vissa egenskaper i den antroposofiska livsstilen skulle kunna integreras i en mer typisk svensk livsstil och fortfarande verka förebyggande mot allergi. Det i sin tur betyder att vissa egenskaper i den antroposofiska livsstilen kan bli betydelsefulla ur ett folkhälsoperspektiv.

Slutsatser av resultaten visar fortsatt att antroposofisk livsstil minskar risken för allergi under barndomen, åtminstone upp till fem års ålder. Den här skyddseffekten medieras delvis av låga kortisolnivåer under spädbarnsåret (mindre upplevd stress hos barnen), men den beror uppenbarligen också på egenskaper i livsstilen som ännu inte har visat sig med de frågor och mätmetoder som hittills har används. En av egenskaperna i den antroposofiska livsstilen som bör studeras

närmare är föräldrarnas andliga intressen och hur de kan påverka allergi och stress hos barnen. Det är speciellt angeläget att identifiera egenskaper i livsstilen som kan integreras i en mer typisk svensk livsstil och därmed bli av betydelse för folkhälsan. Med den intentionen blir det viktigt att bl.a. närmare studera familjer med en delvis antroposofisk livsstil.

Jackie Swartz är Spec. Barn- och ungdomspsykiatri, Allmänmedicin, PhD. Vidarkliniken

---

LANTBRUK

Debatt om ekologi

Artur Granstedt

I Svenska Dagbladet har nyligen en debatt förts om ekologisk odling. Forum återger här den replik som Artur Granstedt publicerade den 18 november i SvD.

Vi står nu i början av jordbrukets ekologiska revolution, vilken är helt nödvändig. Men det ses uppenbarligen som en mardröm för en del. Vi övriga hoppas att det skall bli en sanndröm, skriver Artur Granstedt, docent i ekologisk odling och koordinator för Östersjöprojektet BERAS.

Sedan en tid tillbaka pågår en hätsk kampanj mot det ekologiska jordbruket. Det är kanske inte så konstigt. De ekonomiska intressen som känner sig hotade är omfattande. Dessutom är det ett helt agrovetenskapligt paradigm, som ännu verkar vara förhärskande på Sveriges Lantbruksuniversitet, som ifrågasätts.

Det senaste inlägget i denna kampanj kommer också från fyra forskare vid SLU, som skrivit boken ”Den ekologiska drömmen” som presenterades på SvD Brännpunkt 16/11. Det är uppenbart att boken inte är en vetenskaplig produkt, med krav på fullständighet och opartiskhet, utan ett debattinlägg, där man väljer de källor som passar för argumentationen.

I artikeln påstås att ”forskningen har visat” att det ekologiska jordbruket inte har några fördelar ur miljö- och klimatsynpunkt, jämfört med konventionell odling, och man talar till och med om att forskningsresultaten är ”entydiga”. Det är ett påstående som aldrig skulle ha accepterats i en vetenskapligt granskad text. Säkert kan man hitta stöd i några forskningsrapporter, men ett överväldigande forskningsmaterial talar i motsatt riktning. Man bygger i stort sett hela argumentationen på ett felaktigt antagande om att ekologiskt jordbruk generellt ger mycket mindre skördar. Ser man efter i svensk jordbruksstatistik är många ekoodlingar som redovisas, bara delvis ekologiska i verklig bemärkelse: De skulle kunna kallas extensiva konventionella odlingar, där man tagit bort konstgödsel och bekämpningsmedel. En del är under omställning och har lägre skörd innan man kommit igång med växtföljder, med balans mellan närande och tärande grödor, och väl fungerande kretslopp med djurhållning och växtodling. Jämförelserna blir helt missvisande.

Mer seriösa jämförelser visar att vilken typ av jordbruk som ger störst skörd beror på odlingsförhållandena. På de mest bördiga odlingsjordarna är konventionella skördar i regel större. Sveriges lantbruksuniversitets långliggande, jämförande gårdsförsök utanför Piteå under 10 år med konventionell och ekologiskt kretsloppsjordbruk visade däremot på samma eller något högre skördar och produktion i den ekologiska odlingen med växtodling och djurhållning. Tittar man på tredje världen och lite svårare odlingsförhållanden, är det de markvårdande egenskaperna i ekologisk odling, med kretslopp, och humusuppbyggande kvävesamlande grödor, som ger utslag. I en FN-rapport från 2011 baserad på 57 projekt med ekologisk odling redovisas skördeökningar på i snitt 80 procent i ekologisk odling jämfört med konventionell.

Propagandan om att ekologiskt jordbruk hotar livsmedelsförsörjningen och att det är vägen till världssvält är således nonsens och bygger på vinklade beräkningar.

Lika befängt är debattörernas påstående att det ekologiska jordbruket är lika belastande för Östersjön, som det konventionella. Tillför man lika mycket kväve så läcker det också lika mycket. Visst! Men det handlar om jordbrukets struktur. Grundorsaken till övergödningen är specialiseringen med konstgödselberoende växtodlingsgårdar i vissa regioner och foderinköpande djurgårdar i andra. Det innebär att stallgödseln inte används effektivt utan mycket läcker ut i Östersjön. Det är helt enkelt ett systemfel, ett brutet kretslopp, i dagens konventionella jordbruk, som gör att näringsämnena hamnar på fel ställe.

Jord- och skogsbruk kan på ett avgörande sätt bidra till att stabilisera klimatet. Fotosyntesen ger den unika förmågan att binda koldioxid ur atmosfären och direkt omvandla solenergi till organiskt material, som kan användas som föda, energiråvaror eller material. Men då måste jordbruket övergå till klimatsmart teknik. I det konventionella jordbruket är behovet av tillförd fossilbaserad energi betydligt större än i det ekologiska jordbruket. Produktionen och användningen av handelsgödselkväve är oerhört energikrävande och leder till stora utsläpp, inte bara av CO utan också av No (dikväveoxid), som har ännu värre klimateffekter. Ekologiska kretslopp, humusuppbyggande växtföljder med vall och baljväxter och därtill anpassad djurhållning på alla gårdar, binder kol ur atmosfären och förvandlar jordbruket från en klimatbelastning till en klimattillgång. Det här är fakta som man inte borde blunda för ens på Ulltuna.

Det har i forskning och fältförsök visat sig att ett mer naturligt kretslopp av näringsämnen ger högre näringsvärden i matråvarorna, bland annat mineraler. Mindre tillförsel av kväve till systemet ger betydande fördelar inte bara för havet och klimatet, men också för proteinkvalitén i odlingsprodukterna. Till det kommer naturligtvis värdet i att slippa risken för rester av bekämpningsmedel i livsmedlen och miljön. Ulltunaforskarna försöker göra en poäng av att de ekologiska produkterna inte är ”giftfria”. Och visst kan det komma giftiga ämnen från industriutsläpp, biltrafik eller konventionella odlingar i grannskapet. Men det är faktiskt allvarligare om man dessutom avsiktligt sprutar giftiga ämnen på grödorna.

På 1950-talet genomgick jordbruket sin industriella revolution. Nu står vi i början av jordbrukets ekologiska revolution. Nödvändigheten av detta klargörs bland annat av FN:s ”Trade and Environment Report 2013”. Det är uppenbarligen en mardröm för en del. Med hänsyn till de stora ekologiska utmaningar världen står inför idag hoppas vi övriga att det skall bli en sanndröm.

Artur Granstedt
docent i ekologisk odling och koordinator för Östersjöprojektet BERAS

BILDKONST

Om färgernas födelsedagskallas, Ahrimans håla och andra vålnader

Berit Frøseth

Några tankar om konstens betydelse för det sociala.

Under de senaste åren har vi sett en ökad utställningsverksamhet vid Järna Kulturcentrum i Ytterjärna. Det stora evenemanget See Color 2010 väckte uppmärksamhet och drog en stor publik. Sedan dess har vi sett flera utställningar i Robyggesalarna med lokala konstnärer. I maj arrangerade Järna konstnärsförening initierad av Markus Tibbling en Vårsalong med samtal och workshops, som visade att den konstnärliga aktiviteten i närmiljön växer och blommar. Artikeln som följer är ett anförande hållen i samband med arrangemanget.

Det var en känd person som när han höll målningskurser brukade säga; *”Färgerna skall ha födelsedagskalas.”* Några har säkert känt igen honom, det var Arne Klingborg i slutet av femtiotalet, den bruna tidsåldern. I dag, 70 år senare, skulle man kanske inte inspireras av denna glättiga optimism? Även om det också finns kalas för grå herrar och kloka tanter, verkar associationen till barndomens flickkalas med klatschiga färger, rosetter och gräddtårta alldeles för nära. Dessutom, vissa färger fick aldrig vara med. Också i färgvärlden finns det hierarkier och kotterier, färger som villl ha bekräftelse eller revansch. – Tänk bara på Goethes färgcirkel, hur purpurfärgen stoltserar högst uppe på tronen, medan den stackars gröna ligger platt som gräset under våra fötter, *”den döda bilden av livet”*. Grått kan betyda tråkigt, men räknas inte de gråa, brutna nyanserna som mer mondäna, raffinerade, lite mer intelligenta? Eller just hur den glada, rena kalasfärgen ersätts av den digitala färgens förföriska skimmer, som piffar upp våra bilder på ett artificiellt sätt. Färg som smink.

Fast vi var inte så bortskämda på 1950-talet. Det fanns inte så många material för utlevelse, sprayburkar eller antifärger. Jag kommer ihåg när en av mina kompisar en bit inpå 60-talet, som hade det lite bättre ställt, fick en tung låda med feta Crayola färgkritor. Vi häpnade över alla färgnyanserna, så som olika röster. Det var bara att välja ett oändligt antal versioner av våra liv, som en fabrik i New York hade trollat fram. Själv fick jag nöja mig med blyerts. Det gjorde att jag blev ganska duktig på att rita konturer. Men enligt Steiner är linjen i konsten något overkligt, en lögn. Möjligen är jag skadad för livet. En femårig flicka fångad i ett oärligt, lögnaktigt blyerts-streck. Fast även ett litet grått streck kan ha en energi i sig. Det är skillnad på ett streck och ett streck. Tänk bara på Steiners tavelteckningar, hur linjerna skjuter iväg som pilar, ljusspår, som sluter förbindelsen mellan hjärtpunkten och stjärnorna. Eller det som vi kallar klotter, hur band och linjer far över asfalt och tunnelbana-väggar, fönster eller dörrar och bildar nystan, klot, trasslar in sig i en knut av oförutsägbara komplexa möten.

Men Arnes budskap handlade inte bara om att färgen skulle ha fest, lysa och leka glada leken. Färgerna skulle umgås socialt. Man skulle inte vara rädd, man skulle tömma färgkopparna och bada i färg och möten, stå i process, tills man kände sig riktigt drabbad och färgstänkt. Och det viktigaste; alla skulle få vara med! Arne använde en social metafor när han talade om färgens egenskaper. Och det har vi ju märkt att allt man kan säga om konsten kan man föra över på det sociala, det är bara att byta ut subjektet. Hos Arne fanns en naivitet, tror jag man kan säga, kanske även ett löje i allvaret och utan dessa lekfulla element tror jag inte vi hade kunnat hänga våra bilder i Robygge i dag eller att någon konstnärlig process skulle komma till stånd. Det rör sig inte om en ytlig attityd. Rudolf Steiner sa ju en gång; *”en bild kan vara mer eller mindre perfekt, det viktiga är att det finns liv i den.”* Det handlar om att se bilden som en levande organism, där det i lyckliga ögonblick bryter igenom något, som skapar förbindelse helhet och mening.

Alla vet vi att det att skapa är en ensam process. Att måla betyder att stå i närkamp med den mest omöjliga av alla, en själv. Bilden är en spegel och ibland vill man för mycket. Ibland är man omedveten, fastnar i automatik och kommer till en gräns, där bilden låser sig och talar helt och hållet om det egna; om dubbelgångaren. Steiner har en gång sagt att det fula är det som döljer sitt eget väsen. Och det vet vi ju, att det är hur lätt som helst att förneka, blixtsnabbt sudda ut och dölja det sanna väsendet hos en målning, oss själva eller den andra.

Icke konst, det fula, fortsätter Steiner, upplever vi i emotionernas område, det är det bundnas rike, där vi inte lämnar världen och oss själv fria. Vi är vana att tänka att den banbrytande kreativiteten förutsätter ett kaosartat ego, ett snille, som världen får stå ut med. Och säkert är det så att för att vara skapande behövs ett litet förbund med mörkrets furste. Ett frestande förbund, där man också lätt går vilse och hamnar i en nedsläckt återvändsgränd. *”Ahriman,”* säger Steiner, *”rör sig i en värld som fullständigt drar sig samman till det egna väsendet, han bejakar sig själv endast genom att förneka världen. Han rör sig som om han förde med sig de hemska krafterna från jordens mörka hålor.”* - Ahriman är strateg, han är beräkningens ande, och någon gång har vi kanske suttit där inkapslade i en håla och trängts med motbilden av tanke, vilja, känsla: Smutsrött, avtrubbat blått, grågult.

Därför är det kanske lika bra att vända på det. Rudolf Steiner har ju också uttalat: *”Konsten är evig, fast formerna ändras. Konsten är något som gör att vi ställer in oss i den andliga världen, antigen som skapare eller som betraktare. Den människan som verkligen är konstnär kan skapa sin tavla ensam i öknen. Det är henne likgiltigt vilken jordisk människa som betraktar hennes tavla, ja, om överhuvudtaget någon ser den. Hon har nämligen skapat den i en andlig gemenskap. Det är gudar som har sett henne över axeln. En sann konstnär bryr sig inte om någon människa beundrar hennes tavla. Därför kan man vara konstnär i fullständig ensamhet.”* Troligen har vi också alla haft upplevelsen av denna osynliga gemenskapen när vi skapar? Fast det är inte alltid så lätt att tala om det. I vissa fall kan det låta lite spiritistiskt, rent ut sagt teosofiskt. Här skall man träda varsamt! Men ibland, måste jag erkänna, känns spiritism lite roligare än goetheanism. På tal om det sociala kan man dessutom råka hamna i oväntat sällskap, i samtal med andar som man inte alls hade bjudit in eller lämnat sin förhoppning till.

En gång fick jag dock ett väntat besök i ateljén. Det var min framlidna mamma. Hon vet att jag alltid har haft en längtan att måla bilder med bibliska motiv. Det kan kännas som en obesvarat kärlek, eftersom bilderna sällan får ett avslut, de är motsträviga, vill inte umgås med mig. Det är sådana bilder som hamnar i förrådet, i exil, de döljer sig eller möjligen är det jag som döljer dem. Efter en tid kommer de kanske fram igen. I det här fallet hade jag återupptagit en målning av Jordandopet. Jag insåg strax att Jesu huvud var för stort, den öppna gesten i händerna som liksom skulle ta emot duvan, anden, var alldeles för stel, osäker, trevande. Hur skulle världens ljus kunde inkarnera i en så bräcklig och sviktande figur? - Var bilden för tydlig? Var den banal? Målningar har ju en underbar förmåga att blottlägga

det mest hjälplösa och långsökta inom en, som man ibland med största förtroende överger i världens sköte: Det här får ni, kära betraktare, ta hand om! Det som var klart var att den stod helt utanför tidens trender, kanske t.o.m. utanför tidsandan? - Vad som är tidsandan är inte så lätt att svara på. Den var oförlöst och udda.

Då var det min mamma grep in och tyckte jag skulle göra klart målningen. *”Den här är riktigt bra”,* sa hon. Stämde det verkligen? – Ni vet hur mödrar bruka gilla det man gör. Samtidigt vet vi också hur de fysiska sinnena ständigt bedrar oss, hur vi projicerar, tolkar och framför allt alldeles olika. Men det finns också ögon som är större, vidgar blicken och stirrar rakt in i djupet av oss själva. - Ögon som själv skapar och har förmågan att lysa upp en bild inifrån. Sett från den andliga världens sida kunde man tydligen hitta något som var bra. Vad var det som var bra? - Jag anar att det var den villkorslösa kärleken som kastade sina ekon över tröskeln. Detta ständiga knackande på dörren till förrådet, en pockande vädjan om kontakt; inte jag, men Du min bild! - Det räckte. Det öppnade inte dörrarna för någon salong, men det kanske räckte för ängeln?

En annan gång var det en riktig stjärna som kom. Jag tror inte ni kan gissa vem det var. Det var inte Peggy Guggenheim, det kunde ju ha varit ett bra stöd. Om ni inte ser spanska filmer med titlar som ”Blow” eller ”Ät mig” vet ni inte vem Penélope Cruz är. Men det gör ni nog, så att ni kan se detta bländande, lena, arketypiska ansiktet framför er. Ett ansikte som ingen skulle komma på att måla annat än som parafras. En ganska lättklädd spanjorska med en utpräglat fysisk talang. Hon bidrar ibland till den spanska filmens stora tema; människor på gränsen mellan liv och död, medvetet och omedvetet, människor i koma, i respirator. Den här gången var det den brinnande tornbusken jag hade givit mig i kast med; Moses slagen till marken, upplyst av lågan. Förmodligen var det elden i min bild, en dramatisk glöd som drog till sig, eller snarare brände fram Penélope Cruz’ vålnad från Madrid.

På en gång blev det lättare att måla. Jag var ju smickrad, det kändes som en tjusig Warhol-effekt. Som om glansen från hela världens strålkastare lyste upp ateljén. När Penélope Cruz hade stått bakom mig en vecka började jag bli lite orolig. Det anade mig att det handlade om en sorts ironi, ett löjligt behov av bekräftelse från någon som tillsynes var helt annorlunda än mig själv. Men så sa hon plötsligt; ”nu byter vi roll”. Hon längtade efter ateljéns ensamhet, att få vara lite i skymundan, utanför åtrå, projektion och konsumtion. Hos mig tyckte hon dessutom spåra en dramatisk talang. ”Åk till Hollywood,” sa hon. Nu tycker ni antagligen att det här börjar bli pinsamt. Jag protesterade naturligtvis, men så kom jag ihåg några rader jag nyligen läst av Kristina Lugn: *”Fördelen med att vara gammal och ful är att ingen är avundsjuk på en. Man behöver inte tävla. Det inger trygghet att se ett haveri gå omkring i galaklänning. Folk tänker, kan hon klara det, så kan väl jag också klara det.”* - Så är det kanske också med den fula bilden.? Vi känner igen den blixtsnabbt, strax spårar vi allt som är fel. Den framkallar en särskilt njutning och fyller en social roll. Borde vi inte tacka den fula bilden? Vi går på en utställning, tycker den är gräslig och går hem med lusten att måla!

Och på tal om roller: Steiner har ju som känt också sagt: *”Vill du lära känna dig själv, skåda in i världen omkring dig. Vill du lära känna världen, skåda in i dig själv.”* - Var ser jag världens vilja? Och hur kan jag lära känna min egen vilja? I princip känner man egentligen inte viljan. Den gömmer sig i ett sovande område, i nattområdet. Den bästa metoden att lära känna viljan är att se tillbaka på var fötterna leder mig i livet. Efter lång tid kan man då se en viljekaraktär, en handstil. Först efter döden kan man veta vad man har velat. Kanske är det också så med bilden, först i döda målares sällskap kan man veta vart den var på väg och vad den velat?

Med huvudet vet jag inte vad jag vill, jag måste förlita mig på att mina lemmar vet det. Om jag vill observera detta, måste jag gå in i nattområdet och bli vaken i sömnen, ha ett dubbelt medvetande. Så som olycksfåglarna i den spanska filmen. Kan jag se och förstå vad min hand gör medan den gör det utan att det hämmar mig i görandet? Kan jag iaktta det som vill uppstå samtidigt som det uppstår mellan mina händer?

När jag försöker, måste jag erkänna att det sällan lyckas mig. Antigen förblir jag för vaken i görandet och då händer ingenting, eller jag sover för mycket och kan inte följa det. Det är en kontinuerlig kamp. Men i de korta ögonblick där detta lyckas lite grann, är det enligt min upplevelse så att atmosfären i ateljén ändrar sig. Tidsupplevelsen förvandlas. Man upplever en ljusning en brytpunkt. På samma sätt är det kanske med vissa människor vi möter; en dörr öppnas, en person stiger in och plötsligt, blixtsnabbt, ser vi ett ljus omkring henne. Det är svårt att hålla fast det, men vi vet att det finns där.

Det är säkert så att man kan skapa i öknen, men för Steiner finns det alltid ett stort men. *”Å andra sidan,”* säger han, *”kan man inte vara konstnär utan att verkligen ställa in sin skapelse i världen, en värld som man betraktar i dess andliga dimensioner. Konsten måste stå i världssammanhanget, det var de gamla konstnärerna medvetna om när de målade sina bilder på kyrkoväggarna. Verken stod mitt i jordelivet, som i sin tur var genomträngt av det andliga. Man kan nästan inte tänka sig att göra något värre än att skapa för utställningar i stället. Egentligen är det ju det värsta t.ex. att gå genom en utställning där alla möjliga saker står eller hänger huller om buller, som inte alls hör i hop, och där det är meningslöst att det ena finns bredvid det andra. Redan i övergången från det måleriet som är gjort för huset och kyrkan till den enskilda tavlan går den rätta meningen förlorad. En tid som överhuvudtaget ser en möjlighet med en utställning har helt enkelt förlorat sammanhanget med konsten, eller hur?”*

Det var väl bl.a. inspirerad av dessa rader som Arne Klingborg såg med kritisk blick på staffli-måleriet och uppmanade oss att dekorera omgivningen i stället, skapa levande rum och framför allt tillsammans. Ja, vi skulle även måla på samma bild. – Är vi på villovägar? Är Vårsalongen ett haveri? Hur skall man se på grupputställningar i vår tid? Ja, vart är det våra lemmar för oss? Det jag ser är ändå det som är så svårt i själva livet: Olika världar, ansikten och handstilar sida vid sida. Är det ett kalas, en manifestation eller en förening? Och i så fall, vad är det som förenar? Är det konstverken som förenar sig med varandra? – Eller är det konstnärerna som förenas genom konstverken? Finns det något i verken och inom människan går ut över sig självt och bildar en enhet? *”Endast genom att vi känner sammanhanget med alla människor hör vi till jorden”, säger Steiner.” Den djupare förståelsen för Kristus ligger i sammanhanget med människorna och i det vi förmår att göra för detta sammanhang, för det fullständiga, helhetliga sammanhanget.”*

Som ni har upptäckt, det blev inget Hollywood. Jag misstänkte att det inte var Penélope Cruz som stod bakom mig. Det var nog en fantom som finns på väldigt många platser på en gång. En virtuell skapelse som står bakom väldigt många kvinnor och framför dito män. En andlig reproduktion, en simpel översinnlig trycksak, skapad i den stora mentala tryckmaskin som kan göra en sann mänsklig arketyp till en klyscha, en medmänniska till något platt och osynligt och en riktigt bra målning till något stulet, till motbild. Men även i en falnad reproduktion, också detta har Steiner talat om, kan det finnas en rest kvar, så som ett minne.

Kanske var detta skådespelerskan ville påminna mig om; övergångarna, där man svävar som i en vakendröm. Förmå-

gan att vara medveten och omedveten på samma gång och öppna sig för det oväntade. Att välja sidospåren. När vattnet rinner i raka rör dör det. Konstens väsen ligger inte i det man redan vet, utan i den omedelbara upplevelsen, i att ständigt uppleva på nytt. Skådespelerskan visste något om den fula ankungens stora insats för mänskligheten. Betydelsen av att byta roller, sväva och leva i och med den andra. Att våga bli övergiven, kanske även sviken. Människor kan överge dig, men inte konsten, att leva i konsten betyder att ge sig hän till den villkorslösa gemenskapen. Stjärnorna vill lyfta upp oss i sina kretsar, de vill inte låta oss leva ensamma på jorden.

Citaten om konst är hämtade från Rudolf Steiners föredrag ”Kultur och okultur inom konsten – Tizians Marias himmelsfärd, Dornach 9 juni 1923, GA 291

STUDIEARBETE I NORRKÖPING

Tisdagsgruppen

Maivor Forster

En betraktelse över vårt studiearbete i Norrköping

Ända sedan Norrköpingsgruppen/Antroposofiska Sällskapet bildades 1913 har det pågått ett studiearbete i antroposofi. Vi i Tisdagsgruppen har nu avslutat studiet ”Kristus och den mänskliga själen”, fyra föredrag 12-16 juli1914, de föredrag som Rudolf Steiner höll i Norrköping för våra gamla vänner och släktingar.

Det har berättats hur de för hundra år sedan med högtidligt allvar och med djup andaktskänsla i själen fick ta del av ”Doktorn`s” ord (En del gamla människor talade om Rudolf Steiner som Doktor`n). De fick nu uppleva sin andliga lärare livslevande, hans gestalt och utstrålning. Det gjorde ett starkt intryck på deltagarna. Det finns en del minnesberättelser bevarade från den här tiden. Så har vi lite historia, en grund med oss när vi fortsätter att bearbeta Rudolf Steiners skrifter.

Varje tisdag kl 18.30 till 19.45 träffas vi i vår lokal/bibliotek och som flest har vi varit 15 kvinnor och en man ibland. Förr var det övervägande män i studiegruppen.

Vi samlas kring ett runt bord, vars mitt utgörs av ett öppet pentagram och där står en blomma, en Fredskalla som följer oss genom årstiderna.

Vi börjar med att läsa Själskalendern och motsvarande språk från Mikaeli till Påsk, sedan några riktningsgivande ord ur Hans Glasers bok – ”Ödets förvandling”.

Så börjar vi studiet, ansvaret att läsa turas vi om med och ibland har vi bestämt i föreväg vem som ska läsa. Ibland har någon förberett en återblick. Fina samtal uppstår med det vi möter i texten.

Vi blir inspirerade och engagerade. Så finner vi intressanta händelser och artiklar om det som rör sig i tiden, som vi delger varandra och som knyter an till temat.

Vi brukar följa årstemat från Goetheanum. Att veta att människor i världen studerar samma andliga innehåll ger väl en starkare verkan. Under hösten bestämde vi oss för ovanstående bok på grund av att den är så aktuell i vår tid, då det är medvetenhetssjälen som ska utvecklas, hur jag tänker, känner och gör!

Kärnpunkten i boken är: ”Icke jag utan Kristus i mig”. Att verkligen sätta sig in i det är en allvarlig strävan. Det går inte att gå förbi det. Kan vi bortse från vårt egoistiska jag och vilja det sanna, det rätta och goda? Allt måste ske av egen kraft, det måste vi göra själva. Jmf när barnet lär sig gå!

Hur och på vilket sätt kan vi öva oss i det i vardagen? När mötet med en annan människa inte blir så bra, kan vi då tänka ”Icke jag.....” Kan det hjälpa oss att bli lite mer toleranta och förstående?

Ett exempel som vi talade om var hela vår flyktingproblematik.

T.ex. när en tiggare, en medmänniska, sitter utanför affären med en pappersmugg. Vad vill det säga oss??? Hur berörs vi? Går vi omvägar eller lägger vi en slant för att hjälpa/döva samvetet! Är det ett offer? osv. Så kan vi konstatera svårigheten att realisera vår strävan!

”Icke jag utan Kristus i mig”. Kristus tar den objektiva skulden på sig, den skuld/synd som vi satt ut i världen. Den synd som människan åstadkommer utjämnar vi genom karma. Allt vi gör, känner och tänker har sin karmiska verkan. ”Den fläck som vi satt på oss själva utjämnar vi i karma, men det objektiva världsfaktum blir bestående”.

Under studietiden med boken uppstod, som alltid, många funderingar och frågor. På ett ställe i boken där vi uppehöll oss länge står det: ”I sanning, mina kära vänner, med djup rörelse uttalar jag här: Vi kommer att uppstå i kroppen”. Uppståndelsekroppen!? Fantomet!? ”Uppståndelsen i kroppen är en verklighet, men vår själ måste förnimma, att den vill uppstå med de av Kristus samlade jorderesterna, med den genomkristnade andekroppen.” Våra samlade rester från de jordiska inkarnationerna blir förenade till en andekropp som vi behöver när vi går över till Jupiterstadiet.

Människan måste gå Kristusimpulsen till mötes! Att nå fram till Kristusimpulsen i oss själva är att uppriktigt ta upp antroposofin!

Våra tisdagskvällar upplevs i arbetande gemenskap, glädje och tacksamhet. Det är också en förmån att få förvalta generationers andliga skatt. De samarbetar med oss. Vi känner vårt ansvar och strävar vidare. Så uttrycktes det: ”Att den här boken borde vi läsa varje år, tillsammans”.

Vi avslutar kvällen med att läsa Grundstenen.

För Tisdagsgruppen i Norrköping.

EURYTMI

Återblick

Franz Lubinski

Fortbildningskurser för eurytmister med Barbara Mraz och Mikko Jairo i Järna januari, april och oktober 2014

Nu har vi november och den sista av tre planerade fortbildningskurser är till ända. Vi har varit mellan 15 och 22 eurytmister som vid dessa tre tillfällen har fördjupat oss i toneurytmi, ljudeurytmi alternativt i eterarter. Många har varit från Järnatrakten men vi hade även tillresande från Finland och Tyskland. Vi jobbade alltid onsdag eftermiddag till söndag lunchtid.

Första gången kom Barbara ensam och höll både i en toneurytmikurs och i ett arbete kring djurkretsen på Kulturhusets scen. Det handlade mycket om ansatser, känna efter, komma igenom.

Genom olika övningar fick vi hjälp att känna våra ansatser mer konkret. T.ex.” Stå två och två. Den ena bakom den andra. Den bakre lägger sina handflator på den främres skulderblad. Nu gör den främre evolotionsraden ”ur” sina skulderblad.”Vi dök även in i Bachs och Beethovens värld genom var sitt musikstycke och genom att vi fick en snabbskiss över deras biografier.

På två av kvällarna visade olika kursdeltagare upp ur sina arbeten och de fick, om de ville, förslag från Barbara hur de kunde utveckla dem vidare. På en av kvällarna visade oss Barbara lite

9-12 oktober besökte Paul Mackay, från Goetheanum, Järna och Stockholm med föreddrag och seminarium. Inger Hedelin, Lars Fredlund och Jens-Christer Lassen. Foto: Janne Silvasti.

9-12 oktober besökte Paul Mackay, från Goetheanum, Järna och Stockholm med föreddrag och seminarium. Foto: Janne Silvasti.

Bildsektionen bjöd i november in till ett seminarium i Järna med Johannes Nilo från Goetheanum. Temat var ”Tendenser inom samtidskonsten”. Filip Henley och Johannes Nilo. Foto: Janne Silvasti .

Deltagare vid seminariet ”Tendenser inom samtidskonsten”. Foto: Janne Silvasti .

15-16 november var det eurytmifest i Kulturhuset, Gertrud Klingborgs hundraårsdag firades. Foto: Brigitte Deck.

15-16 november var det eurytmifest i Kulturhuset, Gertrud Klingborgs hundraårsdag firades. Foto: Göran Carlson.

15-16 november var det eurytmifest i Kulturhuset, Gertrud Klingborgs hundraårsdag firades. Foto: Brigitte Deck.

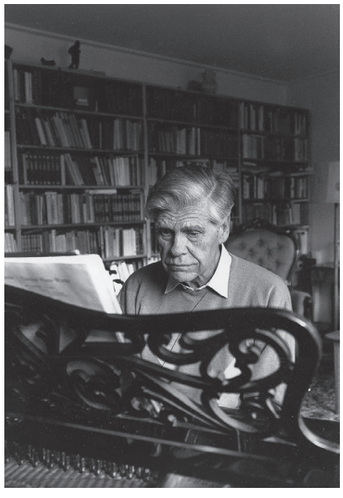

Frans Carlgren. Foto: Mats-Ola Ohlsson.

ur sitt arbete. Vi avslutade söndagens kurs med en timmes återblick som gick i tacksamhetens tecken.
Andra kursen hölls i en av Robyggesalarna och på Vidarkliniken. Kulturhuset sjöd av liv då det var Waldorflärarmöte. Denna gång kom Mikko tillsammans med Barbara. Han hade med sig ett gediget arbete runt eterarterna som han hade påbörjat hos Majorie Spock i USA som i sin tur hade utarbetat en del övningar runt dessa. Vi begav oss gemensamt in i ett undersökande av eterarterna. Musikaliskt blev det dags att förkovra sig med Mozart och Chopin.

Barbara och Mikko delade för- och eftermiddagarna så vi kunde få toneurytmi och etereurytmi både på för- och eftermiddagarna. Två kvällar gavs tillfälle att titta på varandras arbeten och lyssna till Barbaras kommentarer runt frågorna som ställdes av de utövande. Själv ville hon sällan säga något om det inte fanns en fråga. En av kvällarna gjorde Barbara och Mikko en demonstration ur sitt aktuella program ”Compagnie Phoenix”. Återigen avslutades kursen med glädje och tacksamhet.

Så blev det oktober. Tre tidigare kursdeltagare hade under tiden hunnit flytta till Berlin för att börja arbeta på heltid med Barbara och Mikko. De följde med upp till kursen. Denna gång var vi på heltid i Robygge. Det blev en djupdykning in i Debussy och Schönberg, två komponister ur samma tid. Mycket spännande. Här handlade det mycket om att arbeta med mitten. Jag, gå genom mig. Växla mellan världarna. Eterarbetet med Mikko fördjupades. Det fick flera dimensioner. Vi fick även denna gång en liten demonstration, nu ur en föreställning, som till stor del bygger på Paul Schatz arbeten. Han skrev dikter och arbetade med förvandlingen av de platoniska kropparna och med många andra saker. Några kolleger visade oss smakprov ur sina arbeten, något var planerat, annat blev till helt spontant.

Ja, så tog även den sista av de planerade kurserna slut. Det upplevs som om det har hänt något i vårt eurytmiarbete här i Järna. Under tillbaka/ framåtblicken uttryckte många glada och berörda människor en önskan om ett fortsatt arbete på ett eller annat sätt.

Under kurserna har Renate Hellmundt och Hans Lindmark följt oss troget med pianospel och recitation när det var behövligt. Alla deltog med lust och entusiasm när de hade möjlighet att komma. Inte att förglömma är att det övades flitigt mellan kurserna! Flera kursdeltagare träffades en till två gånger i veckan till grundövningar och till arbetet med musikstycken som hade former (koreografier) av R. Steiner.

Ett stort tack till Anne Grethe Kumlander som var initiativtagare till denna serie av fortbildningar. Så även till Peter de Voto och Kulturhuset, Kulturcentrum, Vidarkliniken, Tiina Niskanen, Antroposofiska Sällskapet, Antropost i Norge och alla ni andra som gjort detta möjligt.

I tacksamhet

EURYTMI

Stor eurytmifest

Gertrud Klingborgs hundraårsdag firades

Den 15-16 november var det stor eurytmifest i Ytterjärna Kulturhus med tre eurytmiföreställningar, workshops, seminarium och en födelsedagsmiddag. Arrangerad av Moving Art Company i samarbete med Kulturhuset i Ytterjärna och Trialog Tankesmedja. Kulturhuset var fyllt av glada eurytmiälskare som utbytte minnen och framtidsplaner, och berättade om vad Gertud betytt i deras liv. Här några reaktioner från deltagarna:

Hej Aurora
Johanna och jag är väldigt glada för att vi var i Kulturhuset idag kl 15.00
Vivaldi var så vackert och elegant
Allt var fint
Ljussättningen genomgående fantastiskt fin
Hans lilla invokation helt bra
JÄTTETACK!!!
Ivar

Gertrud var oförutsägbar

Det enda förutsägbara med henne var denna oförutsägbarhet. Kom hon in i en eurytmisal för en lektion eller skred hon in på scenen för en framställning så visste man aldrig riktigt vad som skulle hända. En lätt jordbävning kunde förnimmas. Detta väckte något hos omgivningen och jag tror de flesta kände att här har vi en konstnär. Själv fick jag en konkret upplevelse av att kaos verkligen är granne med Skaparen, skapandet. Det behövs för att det nya verkligen blir till, inte på nytt, utan nu. Det fanns en kraft i detta som i bästa fall väckte konstnären i dig själv. Jag kan inte se att det uppstod en speciell Gertrud-stil bland hennes elever, jag har mer intrycket av att mötet/konfrontationen med henne satte igång processer som verkade vidare på olika sätt hos var och en. Kanske kan man säga att detta var hennes metod, starkt förknippad med hennes person. Men därmed inte sagt att det saknades innehåll i undervisningen, tvärtom, men innehållet måste få liv, konkret liv. Konstnären är alltså den ena starka sidan som jag såg hos Gertrud.

En annan sida som jag fann hos Gertrud var hennes ständiga lyssnande efter eurytmins egentliga impuls, dess ursprung i de nya mysterierna som växte fram i början på 1900-talet. Där fanns något både forskande och hemlighetsfullt i detta lyssnande, också det med speciell personlig prägel. Så tror jag att hennes gärning var ett arbete, en kamp att förbinda dessa sidor, den mer esoteriska med den mer utåtriktade genom konstnären och att vara trogen och uppriktig gentemot båda. Där kan man se henne som brobyggare mellan den exoteriska och den esoteriska situationen. Där har ju konsten också sin uppgift. Förmår vi stiga in idetta fält i våra ansträngningar då tror jag vi har Gertrud med oss.

Hans Lindmark

Gratulerer Gertrud Klingborg!

En inspirert helg i Kulturhuset i Ytter-Järna, 15.-16. nov. 2014.

Et kulturhus som gir rom for mennesker til å frembringe sine kunstuttrykk - og akkurat det samme kan sies om jubilanten Gertrud. Hun gav rom for utallige studenter til å finne sin vei i den eurytmiske kunst, gjennom mange tiår! Det finnes ingen Gertrud-stil blir det sagt, hun lot hver enkelt gå på oppdagelsesferd.

Gertrud ble feiret, hennes 100 års dag var søndag 16.nov. En kvinne som visste hvor hun skulle, allerede som 4 åring. Da tok hun sin dukke, forlot sitt hjem for å komme til sin nye mamma!

Mye ble sagt om Gertrud denne helgen, både om hennes oppvekst og hennes virke som kunstner og pedagog. Hennes utrolige evne til å bruke de midler som var tilgjengelige, hennes kunstneriske begavelse på scenen hvor hennes indre kraft og imaginasjonsevne gjorde musikk og språk synlig og hennes pedagogiske teft som lot studentene finne sin egen vei.

Gertrud hadde humor og hun hadde alvor, og de var som to sider av samme sak, de gikk hånd i hånd. Og slik ble hun også feiret - med humor og alvor!

Lørdag ettermiddag viste scenegruppen fra Goetheanum sin forestilling ”Licht und Lüge” som er bygget på Henrik Ibsens Peer Gynt. Med musikk av Ed-

vard Grieg og Knut Nystedt. En scenisk fremstilling av et menneskets vei til seg selv.

Senere samme kveld, viste Kompanie Vonnunan sin forestilling "Walk with me". Den bar i seg intensitet, kaos, drømmer, håp og humor i scenisk ekspressivitet. Forestillingen oppfordret og vekket.

Aurora Granstedt fortalte om sin mor Gertrud, konferanserommet var fylt til randen. Vi lyttet med ærefrykt og så de unike bildene fra Gertruds liv. Det var en magisk halvtime Aurora skapte for oss som var tilstede.

Margrethe Solstad, leder for seksjonen og for scenegruppen ved Goetheanum fortalte om eurytmien i verden i dag. Hun kunne fortelle at det i dag ikke finnes de store eurytmihøyskoler i Europa slik tilfelle var på Gertruds tid, men i stedet finnes mange små skoler fordelt over hele verden. Og det finnes mange frie kunstneriske eurytmiinitiativer.

Det var også tid til samtale. Mange anekdoter fra tidligere studenter av Gertrud, som kunne fortelle om denne freidige og bestemte kvinnen som ikke nøyde seg med pen og pyntlig eurytmi, hvor studenter var fornøyde når de klarte å synkronisere sine bevegelser. Nei, det måtte være farger i bevegelsen, indre engasjement, ekspressivitet og tilstedeværelse!

Göran Krantz fortalte om motiver fra sitt doktorarbeid hvor han har arbeidet med bla. tema "kunsten for kunstens egen skyld". I skolene blir kunstundervisningen ikke verdsatt som vesentlige fag. De er i bunnen på rangstigen. Øverst ruver Mattematikk og nederst finner vi dans. Men han klarer å snu denne rangeringen totalt. Han har gjort et forskningsarbeid med ungdommer i eurytmi/bevegelse, maleri og samtaler omkring hva de har erfart i disse uttrykkene. Deres opplevelser er av eksistensiell indre karakter, det å få en følelse av mening og forankring i seg selv. Görans arbeid legges ut på nettet i januar/februar 2015, et viktig forskningsarbeid vi kan glede oss til å lese!

Denne festhelgen ble avsluttet med Eurytmipotpurri, en gavebukett til Gertrud på selveste 100-års dagen. Moving Art Company, Charlotte Krantz, Inger Hedelin, Järna fria Eurytmiensemble og Oslo Eurytmiensemble viste et sammensatt program. Det var en flott avslutning på en fortettet, inspirerende og gledesfull helg. Scenen ble fylt av bevegelse, farge, språk og musikk. Gertrud koste seg nok over dette!

En stor takk til deg Aurora og alle dere andre som fikk denne helgen virkeliggjort!

Nå er det bare å skape videre i Gertruds ånd, og holde dørene åpne for hverandres scenekunstneriske skapelser. For mangfold er kunstens åre!

Kanskje kan vi treffes igjen til samtale, diskusjon og kunstnerisk utveksling om ikke så lenge, i dette fantastiske Kulturhuset i Ytterjärna!?

En hjertelig hilsen fra Runa Viktoria Lunde, Nesodden i Norge.

Gertrud Klingborg har jag haft förmånen att lära känna

När jag ser tillbaka på mitt liv blir det tydligt att Gertrud var med i brytningstider, då något nytt var på vägt, då en lätt och ljus framtid skymtade framför mig.

Vänskapen med Gertrud började på allvar efter ett samtal oss emellan i Arlesheim i Schweiz där jag åren 1963 - 1965 arbetade som sjuksköterska på Ita Wegmankliniken . Där hade jag vänner, som studerade eurytmi vid Goetheanum och bredvid eurytmistudierna arbetade på Kliniken. Mina vänner sade till mig att eurytmistudier skulle passa också för mig. Därför skrev jag ett brev till Gertrud med frågan om jag kunde bli hennes elev vid eurytmiskolan i Stockholm, som jag visste att hon hade startat där. Vid den här tiden var jag 23 år gammal, sjuksköterskeexamen hade jag avlagt vid St Eriks sjuksköterskeskola i Stockholm innan jag reste till Schweiz.

Jag kände Gertrud från Sverige. Vid de sommarkurser för antroposofi, som genomfördes på Solbergahemmet 1961, 1962 och 1963 var jag en av de entusiastiska eleverna. Eurytmi under Gertruds ledning var en viktig del i dessa sommarkurser på Solbergahemmet.

Jag tänkte att om jag skulle gå in i ett eurytmistudium på heltid, så skulle det ske i Sverige. Vännerna i Dornach menade visserligen att eurytmiutbildningen vid Goetheanum var den absolut bästa, men jag kände såsom svensk, en stark dragning till Stockholms eurytmiskola. Stockholms nystartade lilla eurytmiskola behövde stärkas med nya elever, trodde jag. Därför ville jag komma hem till Sverige igen efter två lärorika och stimulerande år med utbildning och arbete inom vården på Ita Wegmankliniken i Schweiz.

Vid detta samtal med Gertrud kom vi fram till att jag samma höst skulle börja studera eurytmi i Stockholm. Året var 1965. Så blev det också. Jag stortrivdes som elev vid eurytmiskolan. Eurytmi var lätt och roligt, jag hade fina kamrater och underbara lärare. Dessutom hade jag glädjen att få bo hos Karin Ruths-Hoffman på Krukmakargatan och fick arbeta deltid på daghemmet i samma hus där. Mor Karin var föreståndare.

Men efter ett härligt år med eurytmistudier var det dags att bilda familj och föda barn.

Vid den här tiden bodde jag med min familj i centrala Stockholm. Gertrud hörde av sig. Hon behövde hjälp med omvårdnaden av sin sjuka mor Hildur Ekedal ute i Ytterjärna där hon bodde med sin familj i Vita huset på Rudolf Steinerseminariet. Frågan var om jag som var hemma med min lilla dotter kunde ta med mig barnet och flytta ut till Seminariet för att finnas tillhands för den sjuka Hildur, se till att hon fick mat och mediciner. Gertrud åkte varje dag in till Stockholm för undervisningen i eurytmiskolan på Grev Turegatan 18. Min man, som studerade på Musikhögskolan i Stockholm, kunde komma på besök då det passade.

Det var våren 1967, en ljus och lättsam tid i Ytterjärna. Gertrud lärde mig att ta vara på de goda och näringsrika nässlorna. Jag gick ut på fömiddagarna med Hillevi i vagnen och plockade nässlor, som förvandlades till en mustig nässelsoppa. Ofta kom Halldis Fuchs och lagade maten minns jag.

Den här tiden lärde jag också känna Märta Arman, min kära kollega. Hon hade flyttat till Järna med sin familj och bodde på Ytter Eneby gård där hon ville starta ett vårdhem. Meningen var att Hildur Ekedal skulle ha vårdats där.

När Stockholms eurytmiskola flyttade till Rudolf Steinerseminariet år 1972, gjorde jag ett nytt försök att gå vidare med eurytmistudierna. Det var en härlig tid att öva ljudeurytmi med Gertrud och toneurytmi med Renate Zeiher.

Jag är oändligt tacksam till Gertrud Klingborg för hennes tålamod med mig. Mellan oss fanns inga problem. Hon var alltid uppmuntrande och positiv. Trots att jag började eurytmiutbildningen och avslutade den för tidigt flera gånger.

Men det visade sig att jag behövdes som sjuksköterska och sjukvårdslärare på Vidarkliniken, som vi öppnade år 1985. De kunskaper, som jag hade med mig från Ita Wegmankliniken i Arlesheim, hade jag möjlighet att föra vidare in i omvårdnaden på Vidarkliniken, en rik tid där jag är djupt tacksam att ha fått medverka.

Nedtecknat av Majlis Lindroos
Hölö den 26 november 2014.

ETT LIV SOM FÖRSKOLEPEDAGOG

Att vårda barnets minnesförmåga

Louise Ejefors

Firar vi högtidsfester med barn räcker det inte att man bara ”arrangerar” något åt barnen. Som vuxen bör man medvetet bemöda sig om motivet, för att kunna gestalta årstidsfesten utifrån en djupare insikt.

Den själsliga substansen försvinner om årstidsfesten gestaltas rutinmässigt. Stämningen är ju en förutsättning för att en årstidsfest ska bli upplevbar. Utan den blir festen torftig och tom.

Barn älskar det som återkommer år från år. Det ger trygghet och vårdar barnets minnesförmåga. Festerna lyfter vardagen i hem och förskolor.

Det lilla barnets förhållningssätt gentemot världen är ju att det upplever världen som pålitligt och god. Därför är just de återkommande årstidsfesterna och dagliga goda vanor en hjälp för barnet att få bekräftelse på sitt sätt att uppleva världen.

Julias poesi

Då lilla Julia fyra år började på lekskolan kunde hon inte ett ord svenska. Hon pladdrade temperamentfullt på sitt modersmål och som det ofta är med förskolebarn, förstår de varandra ändå. Visserligen fick hon ibland frågande gester och blickar från de andra barnen, men det tycktes inte besvära henne. Vi hade våra samlingsstunder som vanligt och hon försökte härma språkljuden, rörelserna och sångerna med en iver och en inlevelse som var rörande. Hon hade blivit tystare, hon hade nu upptäckt att de andra barnen talade ett annat språk.

Strax efter jul kom hennes mamma med ett papper.

Envist hade Julia bett mamman att skriva ned det, hon ville att det skulle stå på pappret.

- Jag fattar ingenting av det här- sa mamman – men hon är mycket bestämd med att jag skulle lämna det till dig. Men jag förstod och blev både förundrad och glad.

Den stjärnan över vinden
Vinden över den blåser
Vinden den står kvar
Den blåser överallt
Sov barn med era nappar
När över er vinden blåser
Den blåser och slår
Jag fyller år på en torsdag
Den vinden ger nappen till Jesus
Som en blomma till vinden
Vinden står kvar
Jag är
Jag är
Och vinden är överallt
Blåser över stallet
Stilla rosor
Ljuset kvar på natten
Och barnet och åsnan
Den dagen finns fina saker
Jag fick en apa fin
Och natten jorden skänker
Maria och Josef och lammet och allt
Allt står kvar.

På pappret fanns allt som Julia hade uppfattat av sånger, lekar, dikter och ramsor som vi hade levt med under senhösten fram till jul. Gestaltandet av julkrubban finns med. Då barnen fick bära fram de gestalter som ingick i julberättelserna och julverserna till det till en början tomma stallet. Maria, Josef och barnet kom sist. Växter och djur kom först. Ljuset som tändes vid krubban inför varje samling fanns också med i det Julia ville förmedla.

Där fanns sången om stjärnorna och vinden, Christians Morgensterns dikt ”Jag är moder sol”, leken ”En bonde i vår by” som slutar med – *och osten den står kvar.* Sagan om Julrosen och herdepojken och flöjten, firandet av födelsedagen och nappavvänjningen kom också med i bara farten.

LEVNADSTECKNING

Frans Carlgren †

4.12 1925 – 6.10 2014

Göran Fant

En av de stora gestalterna i vår tids svenska antroposofi har lämnat oss.

Få har som Frans verkat för antroposofin som en offentlig kulturimpuls. Ibland kritiserades han för sin utåtriktade hållning. Men man bör då komma ihåg att tyngdpunkterna i hans liv var det inre arbete, skolningsvägen.

Låt oss ta det från början! När han var tolv år besökte han med sin tio år äldre bror Olof (kallad Olle) den märklige ockultisten Walter Hülphers. Det gjorde ett stort intryck när han fick höra den gamle mannen berätta om sina och andras andliga upplevelser – något som hade en större kraft än den religiösa förkunnelse han hade mött under familjens kyrkobesök.

I mötet berättades det om antroposofi – oftast mycket kritiskt. Men något i dessa kritiska kommentarer och varningar väckte intresse hos pojken och levde kvar under de följande åren.

Sex-sju år senare kom han med Olle till Dalarna där systrarna Runström hade en läkepedagogisk verksamhet. Där fick Olle med sig två av Steiners skrifter. Det var Hur uppnår man kunskap om högre världar och Grunddragen av vetenskapen om det fördolda. Bägge dock på tyska. Olle tyckte de verkade för mastiga och överlät dem med varm hand till sin lillebror. För Frans var tyska inget problem – han hade lärt sig språket av en tysk kvinna om arbetade i familjen och som kärleksfullt hade tagit sig an honom. Studiet av dessa böcker gav så småningom en stark inspiration att söka sig vidare mot antroposofi.

Efter kriget – troligen 1949 eller 1950 besökte han Dornach och Goetheanum. Han togs emot mycket hjärtligt, fick kontakter och bekräftelse på att han hamnat på rätt väg. 1950 blev han medlem i Antroposofiska Sällskapet.

Han var nu alltså 25 år och det antroposofiska engagemanget förde honom till waldorfpedagogiken och Kristoferskolan som då hade ett år på nacken. Hans första uppgift var att undervisa sju- och åttaåringarna i blockflöjt. Men när skolan växte fick han allt flera uppgifter. 1958 tog han tillsammans med sin hustru Birgitta, och de två (då!) unga kollegerna

Bengt Ulin (matematiker) och Walter Liebendörfer (naturvetare) initiativet att ge eleverna möjligheter till en tolvårig skola. På den tiden omfattade den obligatoriska skolan åtta klasser. Genom detta de fyras gäng tillkom successivt klasserna 9 t o m 12, det som man i Kristofferskolan länge kallade högstadiet.

Frans Carlgren – författare, musiker och teaterman

Hans allsidighet och allmänna livsaptit förde honom också både till teaterutbildning och musikstudier; han var en hängiven pianist – elev av den namnkunnige pianopedagogen och musikkritikern, Yngve Flyckt.

Men främst var Frans en skrivande människa. Redan som tjuguettåring, alltså 1946, skickades han till Tyskland som ”krigskorrespondent” (kriget var ju slut, men det var i de västliga ockupationszonerna han blev ackrediterad – därav beteckningen). Senare talade han ofta om denna resa som ett uppvaknande. Det var skakande att uppleva ruinerna, armodet – men också revanschismen. Särskilt de amerikanska ockupanterna behandlade tyskarna illa, också de som med fara för eget liv kritiserat nazismen. Hans reportage publicerades 1947 i den ansedda tidskriften OBS! under rubriken *Prästen och skökan slåss om soldaten*. Ett mycket fascinerande tidsdokument. I det följande numret av OBS! framträdde han som skönlitterär författare med ”debattnovellen” Revolutionsetyden – med en intellektuell och underhållande fast något gymnasial konversation mellan fyra ungdomar i ett elegant privatbibliotek med en flygel. Så här kan det låta (hon till honom först):

– Kan du säga sanningen om mig också?
– Du är 25, ser ut som 30 och
uppför dig som 20
– Och du är 19, uppför dig som 18 och ser ut som sjutton.

Det hela slutar med att en av ungdomarna spelar den Chopinetyd som gett novellen dess namn.

Författarskapet utvecklades. Utöver otaliga artiklar och debattinlägg skrev han sedan ett tiotal böcker med pedagogiska, litterära och samhällsvetenskapliga ämnen.

Frans studerade litteraturhistoria: licentiatavhandling handlade om Strindberg. Några resultat av detta intresse var en essä i tidskriften Antroposof om Martinsons Aniara som gav viktiga och i andra sammanhang något försummade aspekter på den andlighet som genomsyrar verket. Och den lilla men substantiella boken Faust am Goetheanum som skrevs i samband med Arne Klingborgs scenografi till det fullständiga framförandet av Goethes verk 1973.

Den i särklass mest uppmärksammade boken var Fostran för frihet som blev ett standardverk om waldorfpedagogiken. Den kom i sin första utformning ut som pocket på Bonniers 1970, men omarbetades och blev ett rikt illustrerat praktverk i samarbete med Arne Klingborg. Den svenska upplagan fick då titeln Insyn i waldorfskolan. Den översattes till ett femtontal språk.

Det kan också nämnas att han under 1970-talet tillsammans med Walter Liebendörfer var redaktör för På Väg.

Frans Carlgren i Kristofferskolans kollegium

I Kristofferskolan ingick han som nämnts i den grupp som initierade och undervisade på högstadiet.

Hans ämnen var framför allt historia och samhällskunskap, men även litteraturhistoria. Med tanke på hans teaterstudier var det också naturligt att han gjorde flera entusiasmerande insatser som regissör av tolfte klassens spel.

Men hans betydelse var särskilt avgörande när det handlade om förankringen av skolan och dess pedagogik i den svenska offentligheten. Tillsammans med bl a kollegerna och vännerna Walter Liebendörfer och Bengt Ulin, gjorde han talrika uppvaktningar hos politiker på kommunal- och riksnivå och hos tjänstemän i Skolöverstyrelsen. Hans perspektivrika debattartiklar var också ett viktiga inslag i det här sammanhanget liksom besök på rikstidningarnas ledarredaktioner.

Resultatet var att skolan och dess pedagogik kom att åtnjuta allmän respekt och så småningom fick statsbidrag. Också när andra waldorfskolor grundades i Sverige blev hans insatser avgörande, främst i samband med den reform 1982 som innebar statsbidrag till fristående skolor. Han deltog aktivt i utarbetandet av det statliga kommittébetänkande som ledde till detta för bl a waldorfrörelsen så avgörande regeringsbeslut.

Erfarenheterna från detta offentliga arbete och de värdefulla politiska kontakter han knöt i samband med det blev till stor hjälp vid allt senare arbete med myndigheterna. Ända in på 2000-talet när Waldorfskolefederationen fortsatte kampen för rimlig pedagogisk frihet var Frans råd och erfarenheter av stor betydelse.

Men allt han gjorde blev sannerligen inte lika uppskattat. Några kolleger i Kristofferskolan förfasades över hans initiativ i offentligheten. Särskilt dramatiskt blev det när han agerade för att sprida waldorfpedagogiskt budskap i tv. Till hans, skolans och waldorfpedagogikens olycka kom han då i kontakt med en ”dokumentärfilmare” som 1967 levererade en starkt tendentiös (och snart av Radionämnden fälld nidbild av skolan. Symptom på aningslöshet? Knappast. Snarare handlar det om den starka vilja till öppenhet inför offentligheten som han delade med de flesta i Kristofferskolans kollegium. Filmen tillkom i samband med invigningen av skolbyggnaden i Bromma – där Frans var en av de viktigaste initiativtagarna – som i sin tur både var frukten av just öppenheten mot media och offentliga myndigheter. En ironisk poäng var att de som förfasade sig å ena sidan åtnjöt frukterna av denna öppna hållning och å den andra för filmaren bekräftade just det som filmen falskeligen vill hävda: att skolan var en för omvärlden sluten värld.

Richesse oblige

– ”rikedom förpliktar” är en variant av ett känt franskt uttryck. Frans var medlem av en av den svenska skogsindustrins mäktigaste familjer och hade tillgång till stora ekonomiska resurser. Men trogen devisen ovan såg han detta mest som en förpliktelse att hjälpa till där stora idéer behövde redskap för att kunna förverkligas. Så arbetade han under större delen av sitt liv utan att uppbära lön i Kristofferskolan och på Rudolf-Steinerseminariet.

Genom sitt ekonomiska oberoende kunde han också göra en avgörande insats för den biodynamiska odlingen. Han förvärvade en större gård, Thorsätra, som blev den första biodynamiska gården i Sverige. På Thorsätra kunde man se honom, akademikern och waldorfläraren, uppflugen på en traktor och med högaffel i handen. Gården kom 1962 att exproprieras för att ge plats åt militära övningsfält. Det var naturligtvis först en chock, men sedan blev det som en fingervisning från ödet: Ett stort kapital frigjordes så att han i stället kunde köpa Nibble gård i Järna – en granntomt till det strax dessförinnan av en antroposofisk stiftelse förvärvade Wigwam, Bruno Liljefors ateljé, som blev säte för Rudolf-Steinerseminariet. På så sätt uppstod ett större sammanhängande område för olika antroposofiska verksamheter. Utöver de nämnda kom senare Örjanskolan och Vidarkliniken och ett biodynamiskt trädgårsmästeri att grundas här. Järna blev härigenom ett också internationellt uppmärksammat centrum för antroposofin.

När det sedan gällde den egna trädgården var intresset ganska begränsat. Den nära vännen och grannen i Bromma, Walter Liebendörfer, anlade trädgårds-

land och rabatter. Men hos Frans blev det bara en gräsmatta. Det berättas att Frans med sitt koleriska temperament fick ett utbrott om året. Det var när gräsmattan täcktes av maskrosor. Han rusade då ut och utrotade energiskt dessa vanprydande hot mot grönskan. Efter några år överlät han dock denna aktivitet åt egna barn och grannbarn som mot skälig ersättning fick sköta förintelsen av det oönskade.

Sviterna av en hjärtattack 1999 och ett därpå följande slaganfall präglade hans sista femton år. Men även under denna period var han aktiv, och en av många sökt samtalspartner och rådgivare. Att han var mycket uppskattad framgår också av att det nya waldorfgymnasiet i Stockholms fick namn av honom: ”Carlgrenska gymnasiet”

Den som hade förmånen att på nära håll delta i hans olika projekt lärde känna en lyssnande, empatisk lagspelare, initiativrik och kraftfull. Alltid ärlig och rak och med en gentlemannamässig framtoning också i dramatiska kontroverser.

Man kunde tro att denna gentlemannamässighet var ett resultat av en ståndsmässig uppfostran i en storindustriell miljö. Men då missar man hans i grunden mycket koleriska temperament snarare bearbetades av hans ständigt pågående, intensiva meditativa liv. Rudolf Steiners texter om övningsvägen var det som redan i ungdomen väckte hans intresse för antroposofin överhuvudtaget. Dessa fruktbara övningar bar genom livet burit honom genom svåra prövningar och gjorde honom till det kraftfulla men samtidigt ytterst ödmjuka väsen som var hans.

Hans livssyn har fått ett pregnant uttryck i några rader i den kantat han skrev till invigningen av Kristofferskolans stolta byggnad på Marklandsbacken i Bromma 1967:

”Att aldrig ge upp,
att alltid återvända
och verksamt bidra
till jordens förvandling.”

Ovanstående är en bearbetning av texter som publicerats i Svenska Dagbladet, Dagens Nyheter och på Väg. En underhållande och informativ intervju med honom av Sofi Zetterquist finns på Antroposofiska Sällskapets hemsida.

GENERALSEKRETERARMÖTE

Goetheanum som fokuspunkt i världen

Mats-Ola Ohlsson

I början på november var det igen ett möte för generalsekreterare inom Antroposofiska sällskapet vid Goetheanum i Schweiz. Det var en höstligt vacker stämning i naturen och klar, blå himmel. Det var som om det möjliggjorde att tankarna kunde röra sig fritt och lätt ut i världen. Det gavs inspirerande bidrag av generalsekreterarna från Australien, Nya Zeeland, Canada och Storbritannien om Antroposofiska sällskapets uppgifter och hur man kan förstå vad Allmänna antroposofiska sektionens uppgifter är. Flera beskrev det som att utveckla ett intresse i allmänhet för vad som är aktuellt inom de olika praktiska fälten för pedagogik, medicin, jordbruk eller andra yrkes- och intressekonstellationer, samt verka för att förbinda människor med varandra, skapa samverkansklimat.

I plenum och i grupper bearbetades årstemat för Antroposofiska sällskapet för att också se vilka idéer som kan komma fram till nytt tema för 2015/16. Vill vi vara en världsomspännande rörelse så måste vi hitta gemensamma angelägna teman som slår an ur ett globalt perspektiv.

En annan frågeställning som vi bearbetade var hur vi som generalsekreterare ser på Goetheanumimpulsen. Hur uppfattar vi den, hur kan vi beskriva den? Goetheanum som ort, med byggnaden i Dornach med sektionernas sekretariat och scenen. En fokuspunkt för många människor och verksamheter i världen, en mötesplats för konsolidering och ömsesidig inspiration. En fysisk mötespunkt, men inte bara det, utan mer en plats där något kan strömma in från världen och vidare ut. Som en hjärtfunktion för den antroposofiska rörelsen. På så sätt är de impulser som uppstår i människor när de möts på orten Goetheanum, i högsta grad närvarande och livgivande runtom i världen. Om det än är pedagoger, lantbrukare, terapeuter som möts med sina frågor och sin initiativkraft i Goetheanum, så kan det som då uppstår strömma ut i världen med de människorna. På det sättet är Goetheanum-impulsen något världsomspännande, inte bara en aktivitet just vid själva den fysiska platsen.

Vid kommande årsmöte kommer Virginia Sease att lämna styrelsen efter mångårig medverkan. Hon kommer att fortsatt att vara verksam vid Goetheanum.

Constanza Kaliks, är nominerad som styrelsemedlem. Förra året i november besökte hon Sverige i egenskap av ungdomssektionens ledare, och det är en uppgift hon kommer att fortsätta med. I mellantiden har hon också avslutat sitt doktorsarbete om Nikolaus Cusanus, den tyske filosofen och kardinalen som levde på 1400-talet.

Tre nya generalsekreterare hälsades välkomna till arbetet. Harald Haakstad från Norge. Han har många år varit redaktör för norska medlemstidningen Antroposofi i Norge och är verksam som lärare vid waldorfskolan i Hamar. Gioia Falk från Tyskland träder in vid Hartwig Schillers sida som en andra generalsekreterare. Det har för det mesta varit så, eftersom medlemsantalet i Tyskland är så stort, att uppgiften behöver delas av två. Gioia Falk är eurytmist och har tidigare främst varit verksam vid Goetheanum. Att beledsaga uppsättningarna av Faust och Mysteriedramerna med eurytmi har varit hennes mest engagerande uppgifter, hennes liv, enligt henne själv. I den aktuella insceneringen av Mysteriedramerna var hon ansvarig för eurytmin.

Jaap Sijmons från Holland. Professor i juridik, och har även doktorerat i filosofi med en avhandling om Rudolf Steiner. Han efterträder Ron Dunselman, som avtackades efter 18 år som generalsekreterare.

Renoveringsarbetena på Goetheanum går vidare. Efter att den omfattande renoveringen av scenen nu i stort sett är avslutad, så fortsätter arbetet med omläggningen av skiffertaket och betongsaneringen av fasaden. Det följs av en renovering av den stora terrassen. Nästa steg blir att ta sig an västingången. Den har alltid varit tänkt som huvudingång, men i praktiken har den södra entrén varit den som har använts som sådan. Hur kan man nu förvandla omständigheterna så att besökare väljer den egentligt tänkta huvudentrén. Flera arkitekter har kommit med idéer till hur utrymmena i entréplanet ska kunna disponeras, med reception, kafé, bokhandel osv., så att den utformas på ett funktionellt och mer välkomnade sätt. Nya gångvägar anläggs redan, som ska leda besökare på ett naturligt sätt till västingången.

Förberedelsen av den nya uppsättningen av Faust börjar ta fart. Det har varit flera auditions för skådespelare och man söker också ytterligare några eurytmister

för det stora projektet. Flera kostymer i veckan sys redan upp. 600 behövs för den totalt 24 timmar långa föreställningen. Premiär för första delen av Faust blir 24-27 juli 2015, några dagar innan den stora sommarkonferensen ”Norden i Goetheanum”.

BOKANMÄLAN

De tolv heliga nätterna

Hans Westerdal

Sedan gammalt har man sett ett samband mellan midvintertidens tolv heliga nätter och årets tolv månader. Man har sökt att se på vädret under de tolv heliga nätterna för att få en aning om hur väderleken kommer att bli under den motsvarande månaden – viktigt om man var odlare, t.ex. Dock är detta ett ganska ytligt samband.

Sergej O. Prokofieff skrev en bok om detta, där han skildrar månadernas förhållande till djurkretsens bildfält. Han beskriver dessa bildfält som de andliga hierarkiernas verksamhetsfält, och hur de olika hierarkierna verkar in på människan på jorden och även genom världsutvecklingen.

Nu finns bokens första del tillgänglig på svenska, översatt av Jon Geelmuyden.

Det ger den intresserade en möjlighet att dyka in i denna högst reala – i sitt bildspråk – mytiska verklighet, nu då denna tidsperiod åter närmar sig.

Ta den som en övningsväg genom de tolv heliga nätterna, kapitel för kapitel, och ta fram den igen, som en övningsväg, månad för månad genom hela året.

Den kan beställas hos Bokhandeln Vidar, Löwens väg 20 B –
www.bokhandeln-vidar.se

BOKANMÄLAN

Nu kommer boken om hans liv och verk

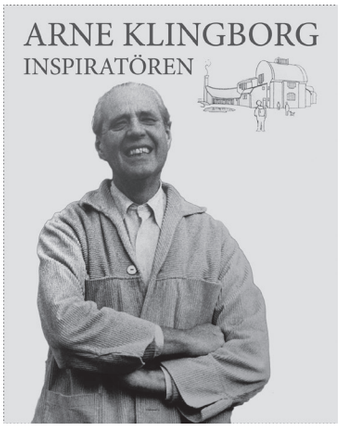

Arne Klingborg 100 år 2015

Nu kommer äntligen boken om Arne Klingborg. Där kan man läsa om hans liv, men framför allt om hans verk. Med texter av honom själv och av människor som mött och arbetat med honom belyses teman som var viktiga för Arne och fortfarande är aktuella:

- Antroposofin som kulturimpuls i världen
- Den ofullbordade funktionalismen
- Miljö som ger liv
- Trädgård till nöje och nytta
- Kunskap genom handen
- Konstnären Arne Klingborg

Dessa teman kommer också att uppmärksammas i form av seminarier, små utställningar etc. under jubileumsåret.

Boken, som får ca 300 sidor blir rikt illustrerad. Den kommer ut i början på nästa år, men vill ni ge den i julklapp redan i år kan ni göra det genom ett presentkort till ett förmånspris på 150:-.

Presentkortet kan beställas via mejl till par@trialogtankesmedja.se eller per post till Trialog Tankesmedja, Pl 1800, 153 91, Järna.

MEDLEMSINFORMATION

Till alla medlemmar från valberedningen

På höstmötet behandlades verksamhetsplanen för 2015, se höstmötesprotokollet.

Vi vill be alla medlemmar att redan nu av fundera över förslag till nya styrelsemedlemmar till årsmötet 2015.

Vi kommer att höra av oss igen i början på 2015 och berätta mer om förutsättningarna för styrelsearbetet och vilka behov som finns inför styrelsevalet 2015.

Vi kommer då att höra av oss via e-post och ber därför er som har e-postadresser att anmäla dessa till sekretariatet, om ni inte redan gjort det.

Med vänliga hälsningar
Per Hallström och Cristina Di Marco

FRÅN SEKRETARIATET

Medlemskap

Vi har välkomnat 34 nya medlemmar och noterat 14 utträden hitills i år i Sverige.

Goetheanum meddelade att man under perioden 9 september 2014 till 13 oktober 2014 välkomnat 67 nya medlemmar. Och att 77 ej längre är medlemmar (utträden, tappade medlemmar och uppdaterade medlemslistor i landssällskapen) i Allmänna Antroposofiska Sällskapet.

Källa: Anthroposophy Worldwide nr 11 2014.

Kalendarium för Fria Högskolan för Antroposofi

Högskolekretsen
Lokal: Kulturhuset i Ytterjärna
Söndag 8 februari, kl 14 - 17.30
Söndag 26 april, kl 14 - 17.30

Dormsjö
1 feb kl. 10–12 arbete m. klassmaterialet
29 mar kl. 10–12 arbete m. klassmaterialet
7 juni kl. 10–12 arbete m. klassmaterialet
Klassansvariga: Martin Hausner och Malte Nordling

Göteborg
Lördagar kl 10.00-12.00
Plats: Vitalismottagningen, Jungmansgatan 24, 413 11 Göteborg
Klassansvariga: Vendela Klose, Inger Wennerblom, Alexandra Ivan

24 jan, 6e klasstimmen
28 febr, 6e klasstimmen
28 mars, 6e klasstimmen
25 apr, 7e klasstimmen
30 maj, 7e klasstimmen

Järna
Vi fortsätter vårt arbete med klasstimmarna som tidigare och kommer under våren att ha två gäster, **Dorothea Mier**, USA, som kommer att arbeta med eurytmi i samband med den femte klasstimman och **Joan Sleigh** från styrelsen i Dornach, som kommer att ge en fri klasstimma och meditativ övning i samband med den sjätte klasstimman.

Lördag den 31 januari
9.30 -10.30 Meditativ övning och samtal kring 4:e mantramgruppen
10.30 Paus
11-12 4:e klasstimman. Anna Hallström

Lördag den 21 februari
9.30 -10.30 Meditativ övning och samtal kring 5:e mantramgruppen
10.30 Paus
11-12 5:e klasstimman. Inger Hedelin

Lördag den 14 mars, besök av Joan Sleigh (på engelska).
9.30 -10.30 Meditativ övning och samtal kring 6:e mantramgruppen
10.30 Paus
11-12 6:e klasstimman.

Lördag den 18 april
9.30 -10.30 Meditativ övning och samtal kring 7:e mantramgruppen
10.30 Paus
11-12 7:e klasstimman. Anna Hallström

Fördjupningsarbete i eurytmi i Kulturhuset under våren
Tisdag den 27 januari 19.00: Eurytmiska övningar med kvalitéer ur den fjärde klasstimman.

OBS! Fredag den 6 februari kl 16.00 – 19.00 med Dorothea Mier, Spring Valley, USA
Toneurytmiskt fördjupningsarbete med kvalitéer ur den 5:e klasstimman.
Tisdag den 10 mars 19.00:
Eurytmiska övningar med kvalitéer ur den sjätte klasstimman.

Tisdag den 14 april 19.00:
Eurytmiska övningar med kvalitéer ur den sjunde klasstimman.

Klassansvariga i Järna: Anna Hallström och Inger Hedelin

Kalmar
Lördagen den 21 februari kl 9.00 - 11.45 (klasstimme 11, eurytmi och samtal)
Lördagen den 21 mars, kl 9.00 - 11.45 (klasstimme 12, eurytmi och samtal)
Lördagen den 18 april, kl 9.00 - 11.45 (klasstimme 13, eurytmi och samtal)
Lokal: Eurytmirummet i Kalmar Waldorfskola
Klassansvariga: Britt-Mari Skeppstedt och Hans Johannesson

Norrköping
11 jan kl 10.00, 6:e klasstimmen
8 feb kl 10.00, 6:e klasst. bearbetning
8 mars kl 10.00, 7:e klasstimmen
12 april kl 10.00, 7:e klasst. bearbetning
10 maj kl 10.00, 8:e klasstimmen
Klassansvariga: Birgitta Johansson, Elisabet Löve

Stockholm
Onsdag 7 januari kl 19:00, 3:e repetitionstimmen fritt hållen
Onsdag 21 januari kl 19:00, 4:e repetitionstimmen fritt hållen
Onsdag 4 februari kl 19:00, 5:e repetitionstimmen fritt hållen
Onsdag 18 februari kl 19:00, 6:e repetitionstimmen fritt hållen
Onsdag 4 mars kl 19:00, 7:e repetitionstimmen fritt hållen
Onsdag 18 mars kl 19:00, 9:e klasstimmen fritt hållen
Onsdag 1 april kl 19:00, 10:e klasstimmen fritt hållen
Onsdag 15 april kl 19:00, 11:e klasstimmen fritt hållen
Onsdag 29 april kl 19:00, 12:e klasstimmen fritt hållen
Onsdag 13 maj kl 19:00, 13:e klasstimmen fritt hållen

Högskolesammankomst:
Lördag 30 maj kl 10-13, 14:e klasstimmen fritt hållen. GN.

OBS: Tag med det blå kortet även till högskolesammankomsten.
Klassansvariga i Stockholm: Thomas Andersson, Louise Ejefors, Göran Nilo.

Lund
Fredag 6 febr 17.00 Klassarbete
Fredag 13 mars 17.00 Klassarbete
Fredag 10 april 17.00 Klassarbete
Fredag 8 maj 17.00 Klassarbete
Klassansvarig: Lars Fredlund

Umeå
Söndag 11 jan 9.30, 13 klasstimmen
Söndag 8 feb 9.30, 14 klasstimmen
Söndag 15 mars 9.30, 15 klasstimmen
Söndag 24 maj 9.30, 16 klasstimmen
Klassansvariga: Janecke Wyller och Ursula Flatters

Växjö
Lördag 31 jan 09.00, Klassarbete
Lördag 28 febr 09.00, Klassarbete
Lördag 28 mars 09.00, Klassarbete
Lördag 25 april 09.00, Klassarbete
Lördag 30 maj 09.00 Klassarbete
Klassansvariga: Lars Fredlund och Karin Andrén

Örebro
25 januari kl 14:00, samtal
kl 15:00, 6e klasstimmen fritt hållen.
22 mars kl.14:00, samtal
kl 15:00, 6e klasstimmen.
24 maj kl.14.00, samtal
kl 15.00, 7e klasstimmen fritt hållen.
Klassansvarig: Hester Renouf

Läs mer om högskolan och dess sektioner på hemsidan:

www.antroposofi.nu/hogskolan

Kalendarium för Antroposofiska Sällskapet i Sverige

Titta gärna in i kalendariet på vår hemsida - där kan finnas annonser för nya händelser och möten!
www.antroposofi.nu/kalender

Anmälningar till sällskapets aktiviteter görs, om inget annat nämnts, till sekretariatet på: 08-554 302 20 eller kontakt@antroposofi.nu

17 januari

Studium av Goethes Faust

Kulturhuset i Ytterjärna, kl 14-17 i konferensrummet.

Vid Mikaeli inledde vi vinterns studium av Goethes Faust, det mest universellt giltiga diktverk man kan föreställa sig. Det är rikt samman-satt och i den bemärkelsen inte helt lättillgängligt. Därför är det en angelägen uppgift att med förenade krafter genomföra ett studium som både öppnar den språkliga skönheten och de filosofiska frågor som finns i Goethes storverk. Arbetet samordnas och leds av Göran Fant.

Vi kommer att hitta stöd och inspiration i Rudolf Steiners olika föredrag i ämnet. Goethe var som bekant en av de viktigaste inspirationskällorna bakom antroposofin och inte minst Faust är ett stort tema hos Steiner och senare antroposofer. Vi träffas ett antal lördagar under vintern 14/15 och avslutar i april. I juli ges Faust I i Goetheanum i direkt anslutning till konferensen ”Norden i Goetheanum”.

Följande lördagseftermiddagar kommer studiet att fortsätta:
17 januari, 14 februari och 25 april.
Avgift: 100 kr/gång.

Du väljer själv om du vill delta alla lördagar eller endast komma någon enstaka gång. Inga förkunskaper eller förberedelser krävs men ta gärna med boken om du har den! Den översättning som rekommenderas är gjord av Britt G Hallqvist men även Viktor Rydbergs duger!

Ingen föranmälan.
Arr.: Antroposofiska sällskapet och Sektionen för Humaniora

23–25 januari

Vintermöte

”Helhetsantroposofi” - med barnet i centrum!

Hur samverkar sektionerna för att bibehålla det friska i barnet?

Kulturhuset i Ytterjärna
Se utförligt program från mitten av december på hemsidan!
Välkomna!

29–30 januari

Svenskt Waldorflärarmöte 2015

Torsdag den 29 januari med start kl 14.00 - fredag den 30 januari med avslutning kl 17.00. Se hemsidan för hela programmet.

30 januari

Vad rör sig i tiden? Vad berör mig?

Vi möts för samtal vid brasan i Skäve kafé. Kl 19–21.
Varmt välkomna!

Carl van der Weyden och
Mats-Ola Ohlsson.

7 februari

Arne Klingborg 100år

Första händelsen under jubileumsåret. Antroposofi som kulturimpuls i världen. Kulturhuset i Ytterjärna.

7–8 februari

Kurs i toneurytmi med Dorothea Mier

”Dur och moll
och uppkomsten av det musikaliska”

Kursen kommer att utgå från de första anvisningarna i toneurytmi kring dur och moll för att sedan leda vidare till en djupare förståelse av de tre upptakterna: Den glada och den elegiska upptakten, Ödesfrågan och den Kosmiska upptakten.

Kulturhuset i Ytterjärna
Anmälan till: inger.hedelin@kulturforum.se senast den 24 januari 2015
Kursavgift: 900 kr. Sätts in på Antroposofiska Sällskapets Pg konto 58871 - 5

Hjärtligt välkomna!

OBS! Fredagen den 6 februari kl 16-19 kommer även ett Högskolearbete att äga rum tillsammans med Dorothea Mier med temat: Toneurytmi - aspekter och kvalitéer med utgångspunkt från den 5:e klasstimman.

12–15 mars

Joan Sleigh
Styrelesemedlem i Allmänna antroposofiska sällskapet, Goetheanum

10 mars föredrag i Stockholm 19.00
11 mars fördrag i Järna 19.00
12-13 mars Seminarium kring sociala frågor och gemenskapsbildning (lördag eftermiddag - söndag förmiddag)
Och hon håller på förmiddagen, söndag 15 mars en klasstimme och samtal för medlemmar av Fria Högskolan för Antroposofi.

20–22 mars

Oliver Conradt, sektionsledare för Matematiska Astronomiska sektionen vid Goetheanum besöker Järna

Temat är Solen. Han håller föredrag och på förmiddagen söndag 22 mars håller han en klasstimme för medlemmar av Fria Högskolan för Antroposofi med ett inledande samtal.
Program kommer senare.

→

26–29 mars

Föredragsserie med
Yeshayahu Ben-Aharon

Från tragik till hopp
Världens mittpunkt och Europas mittpunkt
Tyskland och Israel som mänsklighetens karmiska axel
och de nordiska folkens nya uppgift

Låt ifrån östern upptända
vad genom västern sig formar.
Detta talar:
"I Kristus blir döden liv."
Vid grundstensläggningen av det allmänna antroposofiska sällskapet
25 december 1923, kl. 10 på förmiddagen
genom Rudolf Steiner

Föredragen:
1. Israel som Jordens mittpunkt: Mysteriet på Golgata och det heliga landets mission I globalt andligt perspektiv, i det förgångna, nu och i framtiden.

2. Tysklands och Mellaneuropas öde sett i ljuset av 1900-talets andliga händelse (under de 12 åren 1933 till 1945): Den europeiska döden och den israeliska uppståndelsen av det judiska folket.

3. Från det tjugonde till det tjugoförsta århundradet: Det israeliska och det tyska folkets framtida karma och uppgift: mänsklighetens hopp under det tjugoförsta århundradet och de nordiska folkens uppgift.

Första föredraget kommer att ge en beskrivning av Israel som hela den jordiska evolutionens mittpunkt genom Kristi världsförvandlande inkarnation. Efter 2000 års inkubation och förberedelse har dess verkliga kraft börjat tillta sedan trettiotalet under förra århundradet, (sedan 1930 talet) aktiverat genom Kristi återkomst i det eteriska.

Andra och tredje föredraget kommer att beskriva Tysklands och Mellaneuropas tragedi, i ljuset av 1900-hundratalets andliga händelse, särskilt under de tolv åren mellan 1933 till 1945 och dess framtida konsekvenser. Nytt hopp kan födas just genom denna vår tids allra mest smärtsamma Händelse om vi öppnar våra hjärtan, vilja och medvetande för dessa nya andligt vetenskapliga upptäkter. Där de allra djupaste karmiska såren har tillfogats ges också den mest genomgripande möjligheten till läkning, men endast om Mikael som är vår tids andliga impulsgivare och tidsande och som bereder vägen för Kristus, kommer att finna de modiga själar som är redo att lyssna till meddelandet. På det här sättet kan den sanna karmiska förbindelsen mellan de två folken som på ett så tragiskt sätt förbands till ett tvillingpar bli en källa till läkning, förtroende, kärlek och hopp för hela mänskligheten. I det här sammanhanget kommer de Nordiska folkens nya uppgift att framträda.

Föredragen kommer att hållas (med översättning) i Kulturhuset i ytterjärna torsdag, fredag och lördag kl. 19.00
Lördag och söndag 9.30 - 13.30: blir det tid för samtal, fördjupning och frågor

Information: Alexandra Ivan
mail@alexandraivan.com,
Ottar: info@bokhandeln-vidar.se
Hester Renouf: hesterrenouf@telia.com

I Växjö hålls seminarium med samma tema men med annorlunda upplägg lördagen den 28 februari till söndagen den 1 mars 2015.
Information: Annica Johansson:
vaxjowaldorfforskola@telia.com

Norden i Goetheanum 2015

Den 30 juli till den 2 augusti 2015 kommer det att bli en nordisk sommarkonferens i Goetheanum i Schweiz.

Kära vänner och medlemmar, En av konsekvenserna av de världshändelser, som ägde rum under 1900-talets första hälft var utvecklingen av ett nytt sätt att samarbeta och arbeta tillsammans i de nordiska länderna.

Detta blev tydligt inte minst på kultur- och utbildningsområdet, där öppnandet av gränser äntligen tillät den fria rörligheten av människor mellan dessa länder.

Allmänna Antroposofiska Sällskapet hade drabbats av förödande händelser under denna tid, särskilt i Centraleuropa, och därför försökte medlemmar i Norden att hitta nya mötesformer.

Ett av dessa initiativ var inrättandet av en årlig sommarkonferens, första gången i Danmark i augusti 1949. Dessa konferenser arrangerades årligen fram till år 2004, anordnade av de olika länderna i tur och ordning. Samtidigt växte ett intensivt samarbete fram mellan människor, som aktivt jobbade med framför allt pedagogik och läkepedagogik. Detta samarbete pågår än idag.

Rudolf Steiner besökte Norden tretton gånger mellan 1908 och 1923. Under dessa besök höll han nittiotre föredrag i Norge, fyrtiosju i Sverige, arton i Danmark och tjugofyra i Finland.

Långtifrån allt har blivit dokumenterat i Steiners samlade verk (GA). I fokus för föredragen stod mänsklighetens utveckling som helhet men också det särskilda uppdraget för antroposofer, som lever och arbetar här: att finna Nordens ande. Detta kan bara ske genom att känna igen och förstå det egentliga ursprunget, som inte är bundet till de faktiska nationaliteterna i Norden.

Med historien i åtanke önskar de nordiska Antroposofiska Sällskapen att ta ett nytt steg i samarbetet med medlemmar och vänner över hela världen genom att bjuda in till en "nordisk" sommarkonferens i Goetheanum. Det mångfasetterade programmet innefattar föredrag, workshops, konstnärliga bidrag och exkursioner. Alla evenemang som äger rum i Stora salen kommer att vara översatta till de nordiska språken samt tyska och engelska. Språken som används i olika workshops kommer att vara angivna i programmet. Vi ser fram emot att välkomna er alla till Goetheanum!

För de antroposofiska sällskapen i Norden och Allmänna Antroposofiska Sällskapet:
Seija Zimmermann (Dornach/Schweiz), Leena Westergrén (Finland), Guðjón Árnason (Island), Harald Haakstad (Norge), Mats-Ola Ohlsson (Sverige), Troels Ussing (Danmark)

Ett detaljerat program kommer inom kort på hemsidan och per mejl till medlemmarna.

Eventuellt en gruppresa

Anmäl gärna ditt intresse för en gemensam resa till konferensen på kontakt(at) antroposofi.nu.

Höstmöte

Protokoll från höstmötet i Antroposofiska Sällskapet

Plats: Mariagården, Kassjö Umeå
Tid: 2014-10-25, kl 08.30 – 12.00
Deltagare: 17 personer deltog. Deltagarlista finns arkiverad på Sällskapets kansli.
Välkomna
Brita Lidström-Geelmuyden hälsade välkommen och introducerade Robert van Dongeren och Stefan Gislason som spelade musik komponerad av Stefan.

1. Mötets öppnande
Mats-Ola Ohlsson öppnade mötet och höll i val av mötesfunktionärer.

Ett samtal fördes om fredagskvällens (24/10) möte på Umeå Waldorfskola. Mötet var öppet för alla intresserade och ett 20-tal personer samtalade om ”hur kan vi verka tillsammans?”. Vi fick en god beskrivning av hur olika initiativ vuxit fram i Umeåtrakten.

2. Val av mötesfunktionärer
Pär Granstedt valdes till mötesordförande.
Brita Lidström-Geelmuyden valdes till sekreterare.
Marit Innala och Kerstin Silvasti valdes till justerare.

3. Mötets stadgeenliga utlysningar
Konstaterades att mötet var stadgeenligt utlyst.

4. Fastställande av dagordning
Dagordningen fastställdes enligt kallelsen. En övrig fråga rörande ledarskapsutbildningar anmäldes.

5. Fastställande av röstlängd
Ordförande ställde frågan om deltagarna var medlemmar i föreningen. Deltagarlista upprättades.

6. Verksamhetsplan för 2014 – 2015
Per-Erik Jonsson, medlem i styrelsen, föredrog verksamhetsplanen som bifogats kallelsen till mötet. Christoffer Amundin framförde, med referens till det tidigare stadgearbetet, synpunkten att verksamhetsplanen innehåller för mycket av verksamhetsbeskrivningar och för lite av tydliga specifika aktiviteter. I det följande samtalet behandlades även den motion i frågan som Christoffer Amundin och Per Hallström framställt till mötet.

Ordförande sammanfattade samtalet med att det finns medlemmar som efterfrågar ett tydligare strategiarbete från styrelsen.

Verksamhetsplanen godkändes av mötet med följande kommentarer:

* Styrelsen ska, som ett stöd i sitt arbete, bilda en rådskrets för Antroposofiska Sällskapet i Sverige.

* Styrelsen ska tillsätta en arbetsgrupp för arbetet att stärka informationen och kunskapsutvecklingen om antroposofi.

7. Budget för 2015
Per-Erik Jonsson redogjorde för budget 2015 och aktuell ekonomisk situation 2014.

Utfallet för 2014 följer budget så när som på verksamheternas forsknings- och utvecklingsbidrag. Per-Erik redogjorde för de svårigheter som finns att motivera verksamheterna i vid bemärkelse att bidra till Sällskapets ekonomi. Ett samtal fördes om sambandet mellan idéutvecklingen och verksamheterna och hur man kan gå tillväga för att stimulera verksamheternas intresse att stödja Sällskapet.

Budgeten för 2015 godkändes enligt lagt förslag av mötet.

8. Medlemsavgift
Medlemsavgiften beslöt vara oförändrad för 2015:
Ordinarie 1200kr/år
Pensionär 500kr/år
Studerande 300kr/år

Det påpekades att om man inte har möjlighet att betala enligt ovanstående kontaktar man kansliet och meddelar vad man förmår betala. Det är först om man inte betalar något alls som medlemskapet i föreningen så småningom upphör.

9. Beslut om stadgeändringar
* I kallelsen finns tre stadgeändringsförslag presenterade rörande §4, §5 och §11. De har redan bifallits vid årsmötet 2014 och dagens möte bekräftade dem vilket betyder att de träder ikraft omgående.

* Beslöts även att bekräfta den av årsmötet bifallda formuleringen ”Höstmötet hålls senast i november månad på plats som styrelsen bestämmer”. (Motion av Jens Christer Lassen).

10. Beslut om Sällskapets matrikel
Beslöts att matrikeln ska göras tillgänglig för medlemmar. Medlemmar som inte vill vara ”synliga” meddelar detta till kansliet. Detta förfarande ska tillkännages alla medlemmar innan det genomförs.

Ett samtal fördes om hur man kan hålla matrikeln aktuell. Det framgick tydligt att det finns av många skäl ett behov av en lokal organisation, även för att kunna hålla exempelvis en matrikel aktuell.

11. Behandling av inkomna motioner
* Motion angående policy/arbetsordning för valberedning.

Beslöts att en arbetsordning för valberedningen ska vara framtagen till årsmötet 2015.

Styrelsen fick rådet att aktualisera den gamla arbetsordningen och beakta denna motion i arbetet att skapa en ny arbetsordning.

* Motion rörande verksamhetsplan och dess innehåll. (Se även under punkt 6 verksamhetsplan i protokollet).

Beslöts att styrelsen bildar en rådskrets för Antroposofiska Sällskapet i Sverige.

Beslöts att styrelsen bildar en arbetsgrupp för arbetet att stärka informationen och kunskapsutvecklingen om antroposofi.

Mötet rekommenderade styrelsen att arbeta med en kortfattad verksamhetsplan för året, och att den längre beskrivningen är långsiktig.

12. Fastställande av tidpunkt för kommande möte samt sista motionsdag.

Årsmötet ska hållas lördagen 11 april 2015.

Sista motionsdag är 27 februari 2015.

13. Kortare glimtar från antroposofiska arbetet i Sverige och världen

Generalsekreterare Mats-Ola Ohlsson redogjorde för några aktiviteter som han deltagit i. Han nämnde även två personer som varit djupt involverade i det antroposofiska arbetet och som under det senaste halvåret har lämnat jordelivet, nämligen Frans Carlgren och Sergeij O. Prokofieff.

14. Övriga frågor
Marit Innala väckte frågan om behovet av en antroposofisk ledarskapsutbildning. Våra verksamheter måste av kompetensskäl rekrytera ledare som saknar erfarenhet från rörelsen. En vital fråga är hur man kan bibringa dem det tankegods som verksamheterna utgår ifrån.

Samtalet kom att beröra den problematik som finns med initiativprincipen och den arbetsordning som utgår ifrån samordning/samverkan. Många utbildningar uppstår ur enskilda initiativ och de kan förefalla asynkrona med andra utbildningar eller behov. Det framkom i samtalet att vi anser det väsentligt att ”friheten för initiativ” respekteras. Har vi ett levande intresse för varandra kan samordning uppstå.

Mötet har en förväntan om att styrelsen på ett eller annat sätt kan bidra i dessa frågeställningar.

15. Mötet avslutades
Brita Lidström-Geelmuyden tackade

alla för intressanta och givande samtal. Höstmötet avslutades med en gemensam lunch i Mariagårdens matsal.

Vid protokollet:

Brita Lidström-Geelmuyden

Justeras:

Kerstin Silvasti

Marit Innala

Trialog Tankesmedja

Kalendarium

Arne Klingborgs hundraårsjubileum i centrum för Trialogs verksamhet 2015.

Första händelsen äger rum den 7 februari. Se kalendariet på sid. 25.

Arne Klingborg skulle ha blivit hundra år 2015. Det sätter stark prägel på Trialogs verksamhet under året. I en rad seminarier i Järna och Stockholm tar vi upp teman som Arne kände starkt för och som fortfarande är aktuella. Samma teman återkommer i en jubileumsbok som ni kan läsa om på sidan 23.

Dessutom blir det ett antal seminarier inom ramen för Trialogs ordinarie program: Antroposofisk och jämförande kunskapsteori, Kreativ mångfald inom skola, förskola, vård och omsorg och Lokalt arbete för global hållbarhet.

Läs hela programmet i Trialogs kalendarium på www.trialogtankesmedja.se

NORRKÖPING

Norrköpings-gruppen

Antroposofiska Sällskapet Norrköpingsgruppen är en lokal sammanslutning av medlemmar i det Allmänna Antroposofiska Sällskapet. Sällskapet har till syfte att bära en fri högskola för antroposofisk forskning. Denna högskola strävar efter att finna och formulera andliga lagbundenheter på olika verksamhetsområden, som de vanliga forskningsmetoderna eller tanke- och synsätten inte kommer åt.

Denna antroposofiska forskning är integrerad i många olika kulturområden där verksamheten bygger på antroposofi, t.ex. waldorfpedagogik, biodynamiskt jordbruk, antroposofisk läkekonst, läkepedagogik, olika konstarter som arkitektur, eurytmi m.m.

Norrköpingsgruppen har en lokal för sammankomster och där finns ett bibliotek med huvudsakligen böcker och föredrag av Rudolf Steiner.

Biblioteket har öppet tisdagar 18.00 – 18.30 under tiden september till och med maj. Övrig tid: kontakta någon i styrelsen. Hagebygatan 69, Norrköping. Tel: 011-183500.
E-post: antroposofi.norrkp@telia.com.
För utförligare program med öppettider och studiegrupper se hemsidan: www.antroposofi.nu/norrkoping

---

Våren 2015

Vill du veta mer om antroposofi, eurytmi, musik, waldorfpedagogik och social tregrening?

Vi ordnar kurser, workshops och studiedagar på teman i anslutning till antroposofi, antingen i vår lokal i Norrköping eller lokalt hos er. Minsta antal deltagare 10 personer. Förfrågningar och intresseanmälan: Maivor Forster, tel. 011-392 887 el. 0739 – 792 338.

Tisdagsgruppen

Start tisdagen den 13 jan. kl. 18.30 - 19.45. Vi fortsätter vårens arbete med studium av ett tema som vi har gemensamt med andra studiegrupper i världen, på förslag från Goetheanum i Schweiz.
Kontaktperson: Maivor Forster. tel. 011-39 28 87 eller 0739 – 79 23 38.
Nya deltagare är välkomna!

Meditation

Sönd 11/1, 8/2, 8/3, 12/4, 3/5 kl. 17. -18.30 på Hagebygatan 69.
Introduktion, övningar och samtal.
En väg till att praktisera antroposofisk meditation, inspirerad av Arthur Zajonc, fysiker och f.d. generalsekreterare för Antroposofiska Sällskapet i USA.
Anmälan görs till Dori Inderbitzin. tel: 0737- 23 00 88 el. 0121- 133 43.
Nya deltagare är välkomna!

---

6 januari

Trettondagsfirande

Olav Åstesons Drömkväde läses av Gerrit Sneelooper. kl. 16.00, Hagebygatan 69. Avslutas med kaffestund. Alla intresserade välkomna!

---

24 februari

Före döden är livet - en läkares perspektiv på livets sista tid.

Offentligt föredrag kl. 18.00 – 20.00 på Hemgården av Läkaren Anja Claesson

---

17 mars

Goethes Faust - ett tidlöst drama om ett vad och om svart och vit magi

Offentligt föredrag kl. 18.00 – 20.00 på Hemgården av Göran Fant

---

22 mars

Årsmöte i Norrköpingsgruppen

kl. 16.00 på Hagebygatan 69. Vi avslutar med kaffe och smörgås.

---

14 april

Medlemsmöte

kl. 18.30 – 20.00 på Hagebygatan 69.

STOCKHOLM

Stockholms-kretsen

Öppettider: måndag - torsdag kl 14-18, fredag stängt.

Är en ekonomiskt fristående förening inom Antroposofiska Sällskapet i Sverige. Stockholmskretsens uppgift är att ”initiera, bedriva, samordna och understödja ideell antroposofisk verksamhet i Stockholm med omnejd”. Detta sker bland annat genom att tillhandahålla lokalen på Hagagatan 14 för olika verksamheter. Där har vi också ett bibliotek och försäljning av antroposofisk litteratur.

Är du medlem i Antroposofiska Sällskapet kan du också bli medlem i Stockholmskretsen genom att sätta in 300 kr på Stockholmskretsens plusgirokonto 81 14 18-3. Märk avin ”Medlemsbidrag”.

Är du inte medlem i Antroposofiska Sällskapet så kan du ändå stödja oss genom att sätta in en valfri summa på samma konto (”Gåva”). Vår verksamhet kan endast till en del bäras av medlemsbidragen och förutsätter till stor del frivilliga gåvor.

Bibliotek, Bokhandel, Information, Föredrag, Studiegrupper
Hagagatan 14, 08–348741,
stockholmskretsen@antroposofi.nu,
www.antroposofi.nu/stockholm

Vi skickar även per post: Eleonore Vognsgaard och Barbara Wall (tisdagar och torsdagar)

Våren 2015

“Människan i tid och rum”

Lokal: Biblioteket, Hagagatan 14 i Stockholm vid Odenplan Evenemang kostar 100 kr (pens/stud 80 kr).
Gästföredrag/Helafton kostar 150 kr (100 kr pens/stud).
Endast kontant betalning!

OBS! veckodag och tid varierar!

Fria forumet för RS studier

Måndagar 18.30
Omkostnad: 20 kr per gång

Hur får man ordning på skolningsvägen när den beskrivs så olika i Rudolf Steiners böcker och föredrag? - Självständigt och tillsammans kommer vi söka upp och lära känna denna process. Här krävs en vilja till självstudium.

Alla är välkomna! Man kan bara komma och lyssna.

Varje fredag 18.30 t.o.m. 14 april studerar vi med Istvan Kozma (yoga) Rudolf Steiners två cykler om Bhagavad Gita vars “tre andliga strömningar, vedanta, sankhya och yoga vi kan återfinna i vår vetenskap om det andliga. Läs vad jag har försökt framställa i min *Vetenskap om det fördolda* där återfinner ni alla tre.” - Rudolf Steiner (sid 21, GA 142).

För info: Ring Sergeij Almstedt
tel 34 87 41 onsdagar (ofta måndagar)
mellan kl. 14–18
e-post: stockholmskretsen@antroposofi.nu

---

20 januari

Medlemsafton

Med Mats-Ola Ohlsson kl 19.

---

3 februari

Jagets labila framväxt mellan för mycket och för litet

Föredrag: Bengt Aquilon kl 19.

---

17 februari

Vår tidräkning ur kosmisk och antroposofisk synvinkel

Föredrag: Tomas Andersson, kl 19.

---

3 mars

Atlantis, försoning och läkning med delfiner

OBS tiden, kl 18
Helafton: Rebecka Vik (www.trevarldar.se)

---

12 mars

Joan Sleigh, styrelsemedlem vid Goetheanum

Föredrag: Joan Sleigh, berättar om sitt arbete och ger sin syn på antroposofins uppgifter nu och i framtiden.
Joan är f.d. waldorfpedagog och medansvarig för utbildningen i det internationella studieprogrammet i antroposofi.
(föredraget hålls på engelska), kl 19.

---

17 mars

Årsmöte, kl 19.

---

31 mars

Lucifer, Ahriman och Kristus

OBS tiden, kl 18.
Helafton: Rebecka Vik (www.trevarldar.se)

---

14 april

I dialog: Öst & väst - fördjupningen av det andliga arbetet

Istvan Kozma (Yoga)
Roland Kyrenius (Klassiska Rosenkorset)
Mikael Gejel (Misraimförbundet), kl 19.

---

28 april

Trialog: Miljö som ger liv

Kl. 19. (www.trialogtankesmedja.se)

ANNONS

MeF – Medarbetareförbundet

-för antroposofiskt inspirerad självförvaltning

Fackförbundet för alla medarbetare i antroposofiska verksamheter

MeF är till för alla medarbetare oavsett vad man arbetar med. MeF ger medlemmarna stöd utifrån en unik kombination av kunskap i arbetsrätt och bred erfarenhet av antroposofisk självförvaltning.

Vi har god kännedom om antroposofiska verksamheters olika särart, organisation och kultur samt vilket särskilt stöd medarbetarna i antroposofiska verksamheter kan behöva.

Transparens > delaktighet > medansvar > gemenskap > Självförvaltning

Transparens betyder att verksamheten är öppen för medarbetarnas delaktighet när det gäller t ex målsättning, verksamhetsplaner, arbetsfördelning och ekonomi. Det ger medarbetarna möjlighet till medansvar.

Arbetsglädje uppstår när medarbetarna individuellt och tillsammans delar verksamhetens målsättning, när medarbetarna är delaktiga i alla viktiga beslut och har medansvar för verksamhetens utveckling. Det är detta vi kallar självförvaltning. Självförvaltning skapas i verksamheter som strävar efter en transparent och solidarisk organisation med stor delaktighet från medarbetarna och utan externa vinstintressen. Medarbetarna samverkar nära ledningen och har verksamhetens utveckling som ett gemensamt mål. Viktigt för medarbetarna i dessa verksamheter är, att med inspiration från antroposofiska idéer göra ett arbete som svarar väl mot behoven hos vårdtagare, elever, kunder och samhällets förväntningar. Medarbetarnas engagemang för ändamålet är grunden för verksamhetens framgång. Den fråga som bör stå i centrum för verksamhetens utveckling är: ”Hur utformar vi samarbetet i verksamheten så att medarbetarnas kunnande, intresse och initiativförmåga får utvecklas och tillvaratas till förmån för dem som verksamheten är till för?”

Sättet att samverka utformas olika av medarbetarna och ledningen i varje enskild verksamhet.

Kollektivavtalet – ger trygghet och utrymme för egna lösningar

För att samverkan och självförvaltning ska bli en stabil del av verksamheten behövs det att överenskommelserna blir tydliga och långsiktiga. Viktiga delar och förutsättningar för detta finns i det lokala kollektivavtalet. Ett sådant avtal beskriver hur samverkan och hanteringen av medbestämmandefrågor ska gå till. Där finns också överenskommelser om arbetstider, löner, semester, sjuklön och pensioner. Kollektivavtalet är också länken mellan de lokala överenskommelserna och Svea rikes lag. Det centrala kollektivavtalet mellan Medarbetareförbundet och Huvudmannaförbundet lämnar mycket stort utrymme för egna lösningar i lokala avtal. Alla medarbetare kan omfattas av kollektivavtalet.

Vi hjälper till att ta fram utkast till ett lokalt kollektivavtal på verksamheten och ser till att avtalet blir juridiskt korrekt. Innehållet beslutas gemensamt av huvudmannen och de lokala MeF-medlemmarna. Löner förhandlas inte centralt av MeF, utan beslutas av lokalavdelningen i samråd med huvudmannen. Alla medarbetare kan bli MeF-medlemmar och därmed vara med och besluta och ta ansvar för lokalavtalets innehåll. Vi har medvetet låg medlemsavgift för att alla ska kunna bli medlemmar.

Bli medlem du också!

ANNONS

Lilla Linneas Waldorfförskola

Med 21 barn, 4 pedagoger och 1 assistent söker ny medarbetare på 100 %

Vi söker dig som har förskollärarutbildning eller Waldorfförskollärarutbildning och tycker om att gestalta vardagen med sång och berättande efter årstidens rytm och ser utevistelsen som en viktig del av barnens vardag. I tjänsten tänker vi på dig som skulle kunna kombinera förskolearbetet med en förskolechefs arbetsuppgifter. Tillträde så snart som möjligt.
Mer info: 0470-445 40 eller 070-267 01 30
Maila din ansökan till:
info@lillalinneavaxjo.se
Se även: www.lillalinneavaxjo.se

ANNONS

Huvudmannaförbundet

– för antroposofiskt orienterade verksamheter

Bästa HF-medlem!
Vi vill här informera er lite om det som just nu är aktuellt för er som medlemmar i HF.

HF:s hemsida

HF:s hemsida www.huvudmannaforbundet.se är till för våra medlemmar och de i verksamheterna som arbetar med huvudmanna/arbetsgivarfrågor. För att komma åt alla mallar och informationen på hemsidan måste man logga in sig.

Användarnamnet är huvudmannens organisationsnummer och lösenordet är HFmedlem. Vid frågor kontakta kansliet så hjälper vi dig.

MeF-avtalet

Vi vill påminna om att det nya ”uppdaterade” centrala kollektivavtalet med MeF gäller från 2014-07-01 och de nya ersättningsnivåerna från 2014-10-01 (samma som HÖK13), samt den nya skrivningen för lärarnas semester! Andra viktiga ändringar är bestämmelserna för när visstidsanställningar ska varslas. Det nya avtalet samt protokollet med alla ändringar finns på vår hemsida. Hör gärna av er till kansliet om ni har frågor kring detta!

Seminarier under 2014-2015

HF har under hösten haft flera lyckade semiarier. Dokumentationen från seminarierna finns på hemsidan att ladda ner. Under 2015 har vi än så länge bara planerat in en **styrelsekurs den 6/2** – en heldag i Stockholm med många viktiga frågor såsom: styrelsens ansvar, delegationsfrågor, arbetsmiljöansvar, mötesteknik, valberedning.
Håll utkik på vår hemsida – där lägger vi ut information om kommande seminarier och kurser!

Kansliets öppettider i julhelgen

Kansliet kommer att ha begränsad bemanning från den 22/12 tom den 9/1, men svarar i telefon när vi är på plats.
Vid akuta ärenden under denna tid, går det också bra att ringa Christinas mobil: 0730-94 50 66 eller Marias mo-

bil: 0733-969 345. Vi svarar på mejl under denna period, men inte dagligen.

ENKÄT - MEDLEMSUNDERSÖKNING

Under januari kommer vi att via mejl skicka ut en frågeenkät till våra medlemmar, som vi uppskattar att ni svarar på. Den är helt anonym och kommer att vara enkel att svara på via webben. Vi vill på detta sätt bilda oss en uppfattning om vad ni tycker om oss och vad ni vill att vi ska göra för er i framtiden.

Pensionskassan Prometheus

Dags att göra avstämningar och slutavräkningar för alla premieinbetalningar 2014!

Detta behöver **vara klart FÖRE ÅRSSKIFTET!** I webbverktyget kan du få fram de inbetalade premierna för var och en bakåt i tiden och på så sätt enklare göra avstämningen. Kontakta gärna Annika Miller (tel 0730-945050) på Prometehus så hjälper hon dig med detta!

Min Pension!

Vi är stolta och glada över att Prometheus äntligen har anslutit sig till Min Pension! Det betyder att alla nu kan se det egna uppsamlade pensionskapitalet på webbportalen www.minpension.se och därmed enklare få en totalbild över pensionen!
Det är fortfarande möjligt för att välja Prometheus som pensionsförvaltare! Blanketter finns på hemsidan: www.prometheuspension.se – kontakta gärna Annika Miller på Prometheus så hjälper hon dig!

Önskar er alla en
God Jul och ett Gott Nytt År!
styrelsen och kansliet genom Rüdiger, Maria, Christina och Vibeke samt Annika (och Maria) på Prometheus

---

ANNONS

Ytterjarna.se

En portal för Ytterjärna
Här kan du se vad som händer i Ytterjärna och prenumerara på nyhetsbrev. Ett initiativ av Föreningen Ytterjärna Nätverk

ANTROPOSOFISKA SÄLLSKAPET

Medlemssekretariat

i Kulturhuset i Ytterjärna
Obs nya tider fr.o.m. jan 2015
Måndag-fredag 9-12
08-554 302 20
kontakt@antroposofi.nu

Medlemsavgiften
betalas till pg 5 88 71-5

Bli medlem!
www.antroposofi.nu/blimedlem

KOLOFON
Forum Antroposofi ges ut av Antroposofiska Sällskapet i Sverige genom styrelsen (Annika Diesen Amundin, Janne Silvasti, Mats–Ola Ohlsson, Dick Tibbling, Per–Erik Jonsson.)

REDAKTIONSKRETS
Tobias Ossmark
e–post: tobias@antroposofi.nu
Felix Nieriker
Göran Nilo
Bo Werner Eriksson
Erik Halldén

REDAKTIONSRÅD
Janne Silvasti,
kontaktperson i styrelsen.

GRAFISK FORM
Ritator

TRYCK
EKTAB (Eskilstunakurirens tryckeri) Ett ISO 14001-certifierat tryckeri som enbart använder vindproducerad el.

PRENUMERATION
Kontakta sektretariatet eller registrera på hemsida, 240 kr/år.

HEMSIDA
antroposofi.nu/forum

ANTROPOSOFISKA SÄLLSKAPETS SEKRETARIAT
e–post kontakt@antroposofi.nu
tel 08–554 302 20

KONTAKT MED FORUM
projektledare Joel Hallklint
e–post: kontakt@antroposofi.nu
tel 08–554 302 20
postadress: Forum Antroposofi, pl 1800, 153 91 Järna

UTGIVNINGSPAN FÖR 2015
Deadline för 2015–1 23 februari
för utgivning ca 23 mars.
För längre uppslag, vänligen anmäl i god tid innan deadline.

ANNONSERING
Helsida färg 4000 kr och del av sida till proportionerligt pris. För privatpersoner: radannonser 80 kr. Tidskriftens format: höjd 315 mm, bredd 235 mm.
Kontakta sekretariatet.

B

SVERIGE
PORTO BETALT
PORT PAYÉ

Arkivögonblick

Akantusbladet

Friedrich Kempter (1899-1968) var konsthistoriker och djupt förbunden med antroposofin. Vi ser honom sittande uppe på ruinen av ett korintiskt kapitäl med sitt karakteristiska akantusornament. I bakgrunden ser vi Akropolis och delar av Parthenon. Fotot är alltså taget i Aten. Sedan ett år befinner det sig i Dokumentation Goetheanum tillsammans med efterlämnade manuskript, en omfattande korrespondens, bilder och dagböcker från Kempter och hans familj. Just det här fotot är del av ett konvolut som bär titeln «Akanthus». Akantusornamentet intresserade Kempter och i ett samtal med Rudolf Steiner blev han uppmuntrad att fortsatt sysselsätta sig med det, vilket han kom att göra. Boken «Akanthus. Die Entstehung eines Ornamentsmotivs» som publicerades 1934 är resultatet av hans efterforskningar.

Tjugo år tidigare, den 7 juni 1914, håller Rudolf Steiner sitt första föredrag i Dornach. Vi befinner oss i Schreinerei, alltså i verkstaden omgiven av hyvelbänkar, staplar av virke och delar av interiören, som t. ex. det påbörjade arkitravet. Stommen till den första Goetheanum är rest, taket lagt och den konstnärliga utformningen av interiören har påbörjats. Föredraget kretsar kring en välkänd anekdot om det korintiska kapitälets ursprung som Vitruvius återger den i sitt verk *De architectura*. Det berättas att amman till en avliden flicka från Korint ställer en korg med hennes leksaker vid graven. För att skydda dessa lägger hon en stenskiva på korgen som råkat ha hamnat på en akantusplanta. På våren slingrar sig bladen upp längs korgen mot stenplattan där de bågformat växer utåt sidorna. Denna syn möter skulptören Kallimakos som slås av de sköna och innovativa formerna som korgen, stenplattan och de sirliga bladen bildar. Utifrån denna förebild sägs han ha lagt fast proportionerna för det som kom att bli kallat den korintiska ordningen.

Rudolf Steiner utför med sitt programmatiska föredrag en konsthistorisk korrektur. Han söker ett formspråk som utmanar det invanda naturalistiska, avbildande medvetandet, som kommer till uttryck i Vitruvius legend, vilken han avvisar som en felaktig materialistisk tolkning. Föreställningen att bladornamentet skulle vara en naturalistisk efterhärmning av växten *Acanthus spinosus* visar att sinnet för sann konstnärlig känslighet har gått förlorad.

Istället härleder Steiner akantusornamentet ur en formförvandling av palmettmotivet i det joniska kapitälet, som i sin tur är en stiliserad form för en ursprunglig upplevelse av två elementara upplevelser. Nämligen upplevelsen av att stå på jorden och den motsatta upplevelsen att motta solens kraft, strålande uppifrån och in i människan. Själva essensen i Steiners korrektur är således att den ornamentala stiliseringen är resultatet av en inre upplevelse av kraftförhållanden och inte avbilden av naturligt givna former. Steiner uppmanar åhörarna att uppsöka krafter i människans konstitution som överskrider den fysiska kroppsligheten. Det gäller att bryta igenom det föreställande medvetandets bildvärld in i verklighetens kraftsammanhang.

Bildberättelse: Johannes Nilo.
Copyright: Dokumentation Goetheanum.